Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШИНАРА, 22 МАЙ, 1979 ШУ. ● № 61 (6036). ● Мах 2 кепиг.

ТОАЕ ПРОДУКЦЕ ДИКАЛ

Нохч-ГIалгIайчен промышленноста къахьегамхошна тIагIертта къовсам лоттобу республика халкъа боахамаш дерригача доашлой эффективности арахецача продукце дикали лакхъяре. Цу хьакъехь пятилетка диъалагIча шера тIаьхьа донкий декхараш толанца кхочашдара «ХIара балха дена — дикала Знак!» яхача девизагIа шерра социалистически ахь йоаржанай республикерча промышленноста болхлоша. Яхье баьннараш шоаш тIаьхьача декхарех толанца лоархIа а беш, продукци маьхала яккхара биъ бетта план 102,2 процент кхочашдьай. Сохьиа биъ бетта арахийцачул 4,8 процент дукхагIа хиннай кийчъаь промышленни продукци.

Республикерча дукхача промышленни предприятей коллективаша производства эффективности балха дикали лакхъяра дешаш ларде а луьцаш, хьинар кхо ца деш къахьег шоаш кийчъю продукци тIа-тIа дикагIен цунга дIадодар кIезигагIен хилийтара. Цу даькъе дика ваьнйвай вай республикерча промышленноста болхлой. Паччахьалкхен дикала Знак йолаш арахецаш 137 тайпа модели я. Халкъа боахаме кийчъеча ерригача продукцех 28,4 процент яр паччахьалкхен дикала Знак йолаш я.

Кийчъю продукци ма могга дикагIа хилийтара бола болх къаьстта дика вIаштIехьбаьккхаб «Красный молот» завода коллективо. Укх пятилетка шерашка арахецача тIехдикача продукце боарам 20 процент лакхбенйаб уккхаьа. Итт тайпара продукци я паччахьалкхен дикала Знак йолаш кийчъеш, кхы мел йола продукци цхьоалагIча категорех кийчъеш я заводе. Ерригa уккхаьа кийчъеча продукцех паччахьалкхен дикала Знак йолаш яр 28 процент я. Цун керттердар да кийчъеш йола массе тайпа продукци тIа-тIа дикагIа хилийтара тIадерзадаь заводе дукха балхаш деш хилар. ХIара шера аттестаци ю кийчъеча продукцена, чакхдоах организационно-технически балхаш, арахеца продукци тешаме хиларга хьожаш тохкамаш деш йола лаборатора вIашагIъеллай. ОТК болхлой тешам а болаш, шиъ тамагIа долаш продукци кийчъерий лугIараш шердара тIагIертта къовсам ловттабу. Предприяте декий балхе юкъейихьай продукце дикала управлени яра йола комплекси система. Заводе кийчъеча шиъ стандартех арахец дукха продукци. Хьеш йола продукци технологически хьалаша дIа ма деххара хилийтара даькъера технически служба бехктохкам айбаьб. Хан-хаьнахьа хул уккхаьа продукце дикала дя. Уж а кхи а балхаш дарах заводе кийчъеш мел йола продукци дикаь тIехдикен мара як.

Шоай товараш, продукци дикен тIехдикен мара а ца хулийташ производства эффективности балха дикали лакхъяра болх дика вIаштIехьбаьккхаб вай республикерча 27 промышленни предприяте. Царех я СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически, ГI. Ахриева цIерагIча назрановски «Электроинструмент», грозненски «Электроприбор» яхача заводий, Грозненски швейни производственни объединене, кхыча промышленни предприятей коллективаш.

Арахецаш мел йола продукци ма могга дикагIа хилийтара даькъе дукхача промышленни предприятешa дика кайоалаш болх бой а, республикерча цхьайолча коллективаша арахена продукци чIоагIа эсала я. Дукха брак йолаш продукце кийчъю Нохч-ГIалгIай трикотажно-галантерейни объединене. ДIабахача бетта цига хьадаьча 940 палата баракъатa хьежача 385 баракъа брак даь дохаь йиш йоацаш соцадир. Брак йолаш дукха продукци арахец Грозненски радиотехнически завода, Назрановски маьлх еча заводе. Цхьан дийнахьа маьлх еча заводе кийчъаьча булочни изделешка хьежача, уж ерригаш а брак йолаш кийчъаь хиларах торгови сете дIа ца йохьийташ соцайяр. Иштта эсала я Грознерча вышибетона изделейи кирпичаш ечен заводашка, Назрановски трикотажни Грозненска кога гIирс бечен фабрикашка, кхыча предприятешка арахеца продукци.

Иштта болх белга дIахо ла мегаргдолаш дац. Производства эффективностех дикален пятилетне брак йолаш продукци кийчъелга цхьаькха дича а кийсдалийта йиш йолаш гIулакх дац. Промышленни предприятешка хьеш мел йола хIамаш ма могга дикагIа хилийтара берригa болхлой, инженерно-технически болхлой оарцагIбаха декхарийла ба хIара предприяте кулгалхой, общественни организацеш. Цар де деаш дар фуд аьлча, из да продукци кийчъяра технологи эргалькха тоаелга, материальни къахьегамех ресурсаш кхоелга, болхлой къахьегама хьалаш тоаделга, къахьегам Iалман ларда тIа вIаштIехьбоаккхийта. Кийчъю продукци тIа-тIа дикагIа хилийтара даькъе хIараннa тIалатта бехктохкам айбе беза, социалистически яхьа кулгалделга цIенхаштта тоаде деза, брак йолаш продукци кийчъерий опыт шерра дIа-яха а йоаржаш, цох пайда ийбайта беза массанега, шерде деза шиъ тамагIа а долаш продукци кийчъеш барий лугIараш. Продукце дикала де долча хана, производственни совещанешка, болхлой юкъарча собранешка настаката дукха уттадаьнза даргдац предприятешка хьеш мел йола продукци дикагIа хилийтара дешаш.

Арахеца продукци дикагIа хилийтара бокхача лоархIаме гIулакх да продукце дикала управлени яра йола комплекси система ма могга сиххагIа производствана юкъейоалаяр. Хан-хаьнахьа аттестаци е еза кийчъеча продукцена, шиъ-шиъ стандарташ кийч е еш, производствана юкъехулаа еза хIара коллективаша.

Промышленни предприятешка хьеш мел йола хIамаш дикагIа хилийтара долча дешашка хаддаьза хьежа декхарийла ба ОТК, НОТ лабораторей болхлой, халкъа тIаьхьожамхой. Рационализатораши изобретателаши кийчдаь кердадараш, Iилмaлен техниканен карагIдьяннараш тIехьа а ца тетташ сихха производствана юкъехувла деза. Цу хьакъехь боккха бехктохкам тIалатт ВОИР-а НТО общественни организацешта. «Дикала пятилеткана — болхлочун тешам» яхача девизагIа къахьегаш барий лугIараш деятара дента шер а деш, кийчъю продукци дикен тIехдикен мара ца хилийтара хIараннa тIалатта бехктохкам айбе беза. ХIара предприятера цIендаь дIадахаза даргдоацаш гIулакхаш да брак йолаш продукци кийчъелга, технологически процессаш, къахьегамен производственни дисциплина теххаелга.

ХIара предприяте кулгалхоша хаддаьза терго е езаш дола дешаш да дерригa технико-экономически хьокхамаш тIа-тIа тоаделга, цу даькъе тIаьхьа доккхий социалистически декхараш диза кхочашдар, брак йолаш продукце кийчъерашка цIенхаштта къовсам лоаттабар.

ЯЛАТ САННА ЭШАШ ДА ДОАКЪАР А!

ДIадоладеннад доакъар кийчдара хетадаь месячник!

Районаштен юртбоахама ведомстваштен хоадам болаш йола заданеш уттадаь доакъар кийчдара хетадаьча месячнико. 20 мае дена 20 июне кхаччалца йолча хана ерригача республике кийчъе лаьрхIад 45 эзар тонн йола 10 эзар тонн баьца хьоарц.

Дукха ха йоадаш «Коммунизм» яхача шелковской совхозе хилар доакъар кийчдерий республиканский семинар. Цу боахаме кийда эцаш йола йол, сенаж, баьццара гранула кийчъяра технологи юкъе йоалае еза республика ерригача колхозашкен совхозашкен. «Ялат бахьан санна, къовсам лоаттабе доакъар бахьан а!» яхача девизагIа шерра боарпибе беза болх.

Кепайоалэн тIа ерабьняаб доакъара производство алсамъяккхара, из кийчдара тешаш сихъяра, цун дикал лакхъяра лаьрхIа хиначул совгIа чакхдаха дезача гIулакхех бола КПСС обкома бюрой Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советей соцам а доакъар кийчдерий республикански яхьа условеш а. Итогаш бетта йозаш ергья.

Доакъар лакхача темпашца кийчдалга Iалашдара, тIехьа а ца доахам балха юкъе йоалае еза ерригa доакъар кийчдара техника, баьца хьоарц гранулаш кийчъеча агрегаташа дийнахьа а буе а болх бергбола гIулакх вIаштIехьдаккха деза, хьуна хьаьнкъайка, дIаелIача хьуна оасамта юкъе. — лаькъийн хий дехьича кемаллийн йисташна тIаьхьа баьцаш массашта а малхаланцца хьоекхийта вIаштIехьдаккхара ерригача торонех пайда эца беза. Доакъар кийчдара месячник — ударни темпашца!

ЛоархIам бола гIулакх

Геттара лоархIам болаш гIулакх да хIанз юртбоахама культураш хий диллар. ХIана аьлча гураьха дIадийнача ялато ка боаккхаш латт хIанз, хIаьта бIаьсти йийначар — дегI дакъаш.

Дика вIаштIехьбаьккхаб хий диллара болх Гудермесски района кхаш леладераша. Календарни план 8920 гектар йолаш, хIанзале а 8600 гектар лаьтта хий техад цар. Иштта дика кхочашду шоай декхараш Шелковской, Наурски, Шалински районий хий дуллараша. ХIаьта тIехьабус Урус-Мартановски, Назрановски, Малгобекски районашнаре бараш.

Боахамашта юкъе да йиш йоацаш во чакхдах хий диллара балхаш «Самашкинский», «Назрановский» совхозашка. Масала, «Самашкинский» совхозе кхочашьаьц дукхача шерашка тIаьювлача баьцашта хий диллара план, хIаьта «Назрановский» совхозе 30 гектар мара хий техадац, план 492 йолаш.

Керда даькхача «Карабулакский» канала хий декъаш дола гIирсаш ца хилар бахьан долаш хий диллада дисад Сунженски районa Кирова, XIX партсъезда цIерагIча колхозий 1260 гектар лаьтта, хIаьта Грозненски района Ленина цIерагIча колхоза 150 гектар лаьтта.

Р. АЛИЕВ,
инженер-гидротехник.

Донкхох бехктохкамен декхараш латт укх шера Грозненски района «Кулариниский» совхоза къахьегамхошта хьалхашка. Цар Iалашъе еза 10 эзар тонн силос, 1500 тонн йол, 3000 тонн че, дикха деза 500 тонн баьцай витаминни хьоар.

ЛаьрхIад кхоачашдара дика дирд а елай. Доакъара юв ерригa культураш минеральни а органически а удобренешца хьабиндаьча. аьхачул тIехьагIа мактаьш дахьа, культиваци аь лертIа кийчдаьча лаьтта агротехнически дикагIйолча хенашка дIайийра совхна гурахьа а укх бIаьсти а. Цудукъа хIанз дика дегIайоагIаш а я уж. ХIаьта а даьчох кхоачам а баь Iе йиш яц доакъара дIайийнача культурай дика хьукъаьам чуьз безам балс. Из кхета а деш хIане де деза Iунал деш ба кийна леладераш. Иштта, силоса дIайийнача хьажкIаьнта-сасар дара гербициаш тIосаш, тайп-тайпарча баьцашта хий дуллаш, кхыдола балхаш чакхдоахаш къахьегам ба.

Укх деношка мошача доакъара лаьрхIа соакха гураьха дIайийна хиина мукх хьамха болабаьб совхое. Цига къахьегаш болча механизаторийта юкъе цхьаккха а вац балха нормаш кхоачаш ца еш. Цунца цхьана яхье Батаев Саламул хьалха вала могаш сиг а вац.

СУРТА ТIА: «Кулариниский» совхое мошача доакъара мукх хьоекхаш латт. Мукх мел дика тIабаьнаб хьоекхаш ба (аьрдехьара автехьа) совхоза директор Шатаев Шамил механизатор Батаев Саламул.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

КУЛГАЛДЕЧА КАДРАЙ ДЕШАР

19 мае КПСС Нохч-ГIалгIай обкоме «КПСС-а дегIаена социализм коммунизмага кхачара экономически закономерностех, уж лелара а царех пайда эцара а механизмах» яхача темагIа Iилма-практически конференци йир республика партийни, советски боахамен кулгалдеча болхлой теоретически семинаре ладугIаш бараша.

Iилма - практически конференци хьайийллар парте обкома шоллагIча секретара Л. Д. Магомадова.

«Социализм коммунизмага кхачара экономически закономерностех» доклад йир Грозненски мехкдаьтта института философе кафедра доцента, философски Iилмай кандидата М. М. Беяева.

«В. И. Ленина производстве коммунистически хьисапа шии хан-юкъах» яха содоклад йир КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара Н. И. Семенова. «КПСС XXV съездо, цул тIехьагIа хиннача КПСС ЦК Пленумий решенеша коммунизма материально-технически база хьаккхоллара наьмех» яхаш яр КПСС Грозненски райкома хьалхарча секретара А. И. Ворожкина аь содоклад.

Iилма - практически конференце юкка оттаьча тема къаьст-къаьста дешаш доашхаш къамаьлаш дир КПСС Ачхой-Мартановски райкома хьалхарча секретара А. Т. Харикова, халкъа депутатий Советски райисполкома председателa Р. А. Далаевас, республика юрта боахама министра С. А. Кириллова, халкъа депутатий Малгобекски горисполкома председателa З. А. Яндиевас.

Декхараш кхета а деш

Агротехника ерригa бокъонаш кхоачаш а еш дикагIйолча ханашка дIайийна баьлар тха отделене механизатораш бIаьсти юв культураш. Дика дегIайоагIа уж хIанз. Царна тайп-тайпара Iунал деш ба кхаш леладераш.

Иштта, хьажкIаш 617 гектара тIа я тха отделене. Уж кхеяра кхо звено вIашагIъеллай. Царна керте латт йола кха балха опыт йола механизатораш: Алпатов Павел, Исхаджиев Iаьа, Бычков Николай. Шоайла социалистически яхь лелаяра лаьрхIа договораш оттадаьд звеной коллективаша. Дика дегI дахьаш йоагIача хьажкIашта де доагIа Iунал деш ба механизатораш. Лаьтта цаьцадьаьккхад. Оасар дер дуььа культиваци а яь хIана гербицидаш тосаш ба уж, оасарех кхаш цIендара.

Тха боахам болча моттиге кIоанга йоачаш хул. Из бехьан долаш кхашка хий ца дуллаш хилча е доакъара а, е ялата а дIайийнача культурай дикача хьукъамга сатувса дезаш дац. Из кхетаду тха совхоза а отделене а хIара саго. Цудукъа хий дуллаш долча кхашка боарамга хьежа хий кхачийтар дукъа низ кхо ца беш къахьег хIаране. Цхьайолча хана кхьеттей бийсапа а къахьег. ХIаьта хий дуьл лхе насосни станцей догIаш хьисане хий деттача лхе установкаш войкъостаьца.

ЦхьоалагIча механизированни отряда кхаш леладераш 130 гектар гаргга хургйолча дукхача шерашка тIаювлача баьцашта хий диллад хIаьзале, хIаьта шоллагIча отрядо — 140 гектар люцернана.

Хий дуллача кхашна дIайийна люцерна диаза хьекха йиш хургйолаш болх вIаштIехьбаккха лаьрхIад отделене къахьегамхоша. Цкъа люцерна хьекхачул тIехьагIа кхашка пу сахьате минеральни удобренеш а тосаш хий дуллареда.

Хий дехнача лаьтташка силоса дIайийнача хьажкIий хIара гектара тIара 120 центнер моша гIадам чуда дош деннад. Баналашка хIанз санна кхоачам болаш хий доагIаш хуас, лаьрхIар кхоачашде мараглдаргхиларах шеко яц.

Тха боахам ма леладара лостам болаш ба. Уж доакъарца Iалашдарах тийпа хургьа пар лургйола продукци. Из ха а хоеш дIайийна культураш ма хула дикагIа хьувкъаяр дукъа шоай низ дIакхоачар деш ба отделене кхаш леладераш.

Н. АЛИЕВ,
Наурски района «Притеречный» совхоза отделене управляющи.

Дукха ха йоацаш вIашагIбелла къона боахам ба Малгобекски района М. Горьке цIерагIа комсаш лелаю совхоз. Цудукъа хIанзарчоа хьувкъам луш яц дига кхееш йола комсаш.

ДикагIа Iунал дергдолаш лелае из культура нахага дIаенний совхозо договораш а уттадеш.

Договор а оттадаь сий дезаш лелае 30 гектар комсаш хьайiцар Баркинхоев Мухьмада а.

СУРТА ТIА: Малгобекски района М. Горьке цIерагIча совхоза механизатора Баркинхоев Мухьмада дезаш лелае хьайiцача комсашта Iунал деш ба.

Н. ПЛИЕВА сурт.

СОВЕТСКИ ПАРТИЙНО-ПРАВИТЕЛЬСТВЕННИ ДЕЛЕГАЦИ ВЕНГЕРСКИ ХАЛКЪА РЕСПУБЛИКЕ ЯХАР

Венгерски Социалистически болхлой парте Центральни Комитето, ВНР Президиумо, ВНР Министрий Совето exарагIа май бовш официальни доттагIала визитаца Венгерски Халкъа Республике гIоргьа КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель новкъост Л. И. Брежнев верте латтача хургйола советски партийно-правительственни делегаци.

ПЯТИЛЕТКАШ: кхоллам ий программа

Эттара хьалхарча ике шера плано гIордаьнна доккха дакъа лаьцар вай мехка социализм хьалъяра ленински программа чакхйоаккхача. Из я Советий Мохк экономически социальнон дегIабоалабера темпашн пропорцей Iилман лард хьалъеккхе, вай мохк экономически, Iилма-технически, социальни прогресса лакхаленашка кхоачабеш айбаьча советски пятилетний башха-дикача плеяда родоначальник а хиина дIаэтта этара хьалхара комплексни план.

СССР халкъа боахам дегIабоалабара эттара хьалхара пхе шера план тIаьхьа 50 шу дизара, экономикана планови лостам телга дIахо эргадаьккха тоадара проблемашта хетаь я Москве. Союзий Цlен Коловни зале хьайийлла Iилма-практически конференци. Из чакхйоаккх СССР Госплано, СССР Iилмай Академе, КПСС ЦК-арча общественни Iилмай Академе, СССР халкъа боахама Академе.

Делаш гIоздаьнна а болаш гулбеннараша сийлен президиум хорж Леонид Ильич Брежнев керте латтача КПСС ЦК Политбюрох.

Конференце доклад йир СССР Министрий Совета Председатела заместителa, СССР Госплана председателa Н. К. Байбакова.

Паччахьалкхен юкъара планировани яра опыт, белгалдаьккхар Н. К. Байбакова, вай мехка лоархIаме хинна Iаь, из къоабаьлаь тIаьхьацай дерригача дунено, цунах пайда эц дукхача паччахьалкхенаша. Iлана ларда тIа дегIа а ух, кIоарг а лу СЭВ-а членаш долча мехкашка цхьана леладу гIулакхаш цар экономически интеграци. Цар халкъа боахама планашта координаци яро йиш хулийт къахьегам дукен халкъашта юкъе социалистически хьисапе бекъара йоккхийча торонехи сорленехи эффективно пайда эца.

Iилманен практиканен эттара тIехьагIа карагIдаьннарий ларда тIа экономиканна планагIа лостам телга дIахо эргадаьккха тоадара керд-керда декхараш хьалхашка уттаду вахаро. Из болх лакхагIча боарем тIа боаккхаш айбе, экономически проблемаш кIоаргагIа кхетие, уж къестаяра дикагIа дола наьнъаш творчески лехa деза.

Планироване бе-беча аспекташта хетадаь дар СССР Iилмай Академе вице-президента В. А. Котельникова, КПСС ЦК-арча общественни Iилмай Академе ректора В. А. Медведева, СССР халкъа боахама Академе ректора Н. В. Мельникова даь къамаьлаш.

(ТАСС).

ВАРШАВСКИ ДОГОВОРА ЮКЪЕ ДАКЪА ЛОАЦАЧА ПАЧЧАХЬАЛКХЕНИЙ ЭСКАРИЙ ШТАБИЙН БIУНИЙН УЧЕНИ

ВIашагIтехача гершащарча низий мероприятеш цхьана чакхъяхара планага хьежа Венгерски Халкъа Республика территоре тIа 12 марера 19 мае кхаччалца Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача паччахьалкхений штабийн бIуний «Щит-79» яха оперативно-тактически учени яьй.

Ученена юкъе дакъа лаьцар Болгарски халкъа эскара, Венгерски халкъа эскара, Советски Эскара, Чехословацки халкъа эскара штабашен бIунаши, хIаьта иштта Румыне Социалистически Республика эскара штабаша а.

Ученена кулгалдир Венгерски Халкъа Республика оборона министра эскара инарала Цинега.

Цхьацайолча хана учени еча хилар ВСРП ЦК Хьалхара секретарь ноъ. Янош Кадар, ВНР Президиума председатель ноъ. Пал Лошонца, ВНР Министрий Совета председатель ноъ. Дьердь Лазар.

Шоай делегацеш а тIехьа учени еча хилар Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача паччахьалкхений оборона министраш, ВIашагIтехача гершащарча низий главнокомандующий штаба начальники.

Учени еча шаьрдир союзи эскарий гершащарча низий бIукий тайпайн гIулакхаш цхьена чанх а доакхаш тIом бара дешиц. Учене хьахьекхар штабийн бIуний инаралий, эскарий оперативно-тактически кийчон боарам лакхбенна хилар. Цо гIо дир Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача паччахьалкхений бIуво цхьана чакхдоаха гIулакхаш дIахо эргадаьхa тоадаран царна юкъера тIема доттагIал чIоагIдаран.

Учени йолча юкъагIа ноъ. Янош Кадара тIаьйийр Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача паччахьалкхений оборона министраш, ВIашагIтехача гершащарча низий главнокомандующий штаба начальники.

Безаме вIашагIкхетар

Цкъ деадеча тайпара тIаьйцар укх деношка город Аргуно вошал долча Украина викалаш. Шалински района къахьегамхой болча хьошалгIа енаяр царца яхь лелаеча Херсонски областа Ивановски района делегаци. Цунна юкъе ба Украина КП Ивановски райкома хьалхара секретарь И. Ф. Куранов, гIоръяьнна йола доярка Г. Н. Косорез, хьажкIаш лелаер Социалистически Къахьегама Турпал И. Д. Шиян, «Радянська Украина» яхача совхоза директор А. И. Немовец, комбайнер В. И. Зинченко, кхыбараш.

Промышленни предприятей болхлой, юрта боахама хьалха латтарий йоккха группа енаяр станци Аргун безача хьашашта дуккьала. Накъбаьхкарашта юкъе бар КПСС Шалински райкома хьалхара секретарь У. А. Исмаилов, райисполкома председатель Л. С. Сайдаев, районера кхьбола партийни советски балхахой. Хьашашта тIаьдихьар тух-сискали энзаши.

Ивановски района делегаци хургья массехк промышленни предприяте, районa совхозашка.

НОВКЪОСТАШТА В. М. ТИМОЩЕНКОНА, М. У. БАРАХОЕВАНА, М. М. ТУКТАМЫШЕВАНА, Я. С. ЭЛЬСАНУКАЕВАНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Пионераштен школьникаштен коммунистически кхетам луш боккха болх барахи В. И. Ленина цIерагIа Ерригсоюзни пионерски организаци хьаяра денца дувзаденнен Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

Тимошенко Валентина Михайловнана — № 21 йолча юкъерча школа йоккхагIйолча пионервожатена.

Барахоева Iумара Марема — № 15 йолча юкъерча школа-интерната йоккхагIйолча пионервожатена.

Туктамышева Мария Мухамедовнина — № 3 йолча юкъерча школа йоккхагIйолча пионервожатена.

Эльсанукаева Яха Сайдлевнана — Веденски района Махкетынски юкъерча школа йоккхагIйолча пионервожатена.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Н. ПРАВЕНЬКИН.**

г. Грозный.
1979 шу, 18 май.

Идеологически болх комплексни хьисапе бе

ИНТЕЛЛИГЕНЦИИ НАХА КХЕТАМ БАЛАРИ

Партийни, кхъйолча идеологически организаци беш бола кхетама болх комплексни хьисапе бе безнйта белгалдир КПСС XXV съездо. Къахьегамхошдара кхетама болх иштта беш хилча айлу еррига идеологически звенойл хьинар. Доккхагӏча дакъе интеллигенцина доагӏа из. ХӀьта къахьегамхоштта комплексни кхетам балара балха тӀа партийни организацешта массаза а тешаме гӀоне хинай интеллигенци.

Коммунизм хьалъяра декхарашца буьззалуш ба парте идеологически болх. Идеологически, партийно-массови балха керттерчарех цаӀ да мехна къахьогама низ дегӀаболабеча керда къахьегами толамаш дахара, коммунизма материально-технически базе хьалъяра темпаш цахаддаш лакхъяра къосам лоаттабара къахьегамхой тӀаберзабелга.

Цудухьа партийни дешара система дегӀйоаллара, еш йолча занятей дикал лакхъяра дикагӀа кийтъенна йола интеллигенцие кадараш царна юкъсозара цахаддаш терко ю республикан партийни организацешна.

XVI областной партконференце белгалдаьккхача тайпара, политически, экономически дешара еррига формаш хӀанз дешаш за 200 эзар саг. Парте обкома V пленум хинначул тӀехьагӀа 40 эзар сагега дӀаххоачаш ансамбаьшаб уххаза дешараш. Цукх ха дезаш да дика кийтъаль пропагандистски кадраш ца хилча республике бахача къахьегамхошца хьшера, кхетамн болх бе вӀаштӀехьдарг ца хилар.

Цудухьа беррига къахьегамхошто хатара керда дешаш дӀахьехаргдолаш интеллигенцена марксизмо-ленинизм теори. ӀаламК обществон дегӀайра закон юмадара мел эшар деш я Нохч-ГӀалгӀайчен областной партийни организаци. Интеллигенце балхи, культурни боарамаш лоархӀам а беш леладу марксистско-ленински дешар. Марксистско-ленински теоре лардаш ховш ца хилча къахьегамхошта юкъе организаторски ххетамен болх толамца бе вӀаштӀехьдаргдац спецалиста. Партийни дешара чулоацам, формаш, методаш цахаддаш дегӀайолае, къахьегамхошта идейно-политически, къахьегама, нравственни кхетам балар Ӏилман боарамга доахилта Ӏалашде гӀерт партийни организацеш. Къаьстта Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизарца, СССР керда Конституци тӀамцарца, дукха ха йоалдаш СССР Лакхехьарча Совете хинача хоржамашца дувзадешна дикка дегӀабера из болх.

«КПСС XXV съезди решенеш кхочашъеча устии политически агитаце лоархӀам лакхбарах» болча КПСС ЦК (1977 ш.) соцам тӀа къаьстта белгалдовккх наха политически кхетам балара гӀулакха агитаторий, политинформаторий, докладчикий болх боккхача лоархӀаме хилар. Из соцам, иштта КПСС XXV съезда указанеш кхочашъеш боккха болх баьб республика партийни организацеша. Цунца дувзадена керда хьахиннай, цахаддаш болх беш я дуниехача тайпара устии пропаганда агитаци формаш.

Бахача наха интернациональни, патриотически, атеистически кхетам балара дакъехьарча кхоачамбоацараш чӀоагӀа уйла е езача кхоачаенза белгалдаьккхад КПСС обкома V пленумо. Иштта националистически, шовинистически гӀулакхаш доахаш, мехкарий удебеш, пхьа лехаш, вӀаши ца доагӀа гӀонакъостал деш, кхъадоли дьпца дувзадена дола тӀехьадиса хӀамаш лелаеш бола нах хӀанз а республике нийслуш хилар белгалдаьккхад цун решенеца. Пленума указанеех кор гӀорто лга а еш коммунистически кхетам балара болх комплексно бергболаш вӀаштӀехьбаккхара идеологически болхлой, еррига интеллигенци тӀаерзалы партийни организацешта. Цу дакъе къаьстта уйла тӀайохийташ ба интернациональни атеистически кхетам балара болх.

Масала, района къахьегамхошта юкъе Ӏилма-атеистически пропаганда яра болх цахаддаш дегӀабоалабу Надтеречни района партийни организаци. Уж дешаш хаьхамахьа дуц парте райкома пленумашка, бюрошка, юкъаьнцарча партийни организацешка. Райкоме вӀашагӀа а елла болх беш я райкома секретара кулгалдеш йола Ӏилма-атеистически совет. Иштта атеистически балха йола советаши комиссеши болх беш я района йоаккхийча партийни организацешка а.

КПСС райкомо, юкъаьнцарча партийни организацеша. «Знание» яхача общества Ӏилма-атеизмана пропаганда яра шерра юкъеуз дьнах доала дулам материалистически кхетамца дӀадувцаш из болх бе хоргдолаш бола школай хьехархой, лораш, юрта боахама специалисташ. ХӀана атеистически пропаганда еш 60 лектор ва райкоме.

Интернациональни кхетам балара дакъе хоадам болла опыт Ӏоалой Назрановски района культура учреждененаш а. Кест-кеста агитбригадаш агитпоездаш ух ЖӀайрахьа, Долакха-Юрта, Пхьилекъонгий-Юрта, кхьта мотгашка.

Дика вӀаштӀехьбаьккхаб идеологически болх юртаькарча библиотекашка а. Уххаза советски а, иштта Нохч-ГӀалгӀайчен а яздархой произведенеех, атеистически темаех беседаши конференцеши ю, книжкай выставкаш яьй «Са Даьхе — СССР», «Йоаал долча цхьаш дезале», «Социализмаш машарек ленински наькъагӀа» яхача темаех лаьца. Бахача наха интернациональни атеистически кхетам балара дакъе боккха болх беш я Назранера тӀенеш къахьегамен сийлен музей. Уххаза гуллъний Советий Ӏаьдал бахьан долаш, иштта вай Даьхе фашистех лораеш баьна тӀенех, ветеранех, дикагӀболча къахьегамхоех дуцаш зоараш экспонаташ, документаш. Хьалахуаш йоагӀача тӀехьенна тӀема-патриотически интернациональни кхетам балара дакъе района партийни организацена дикха новкъостал ду музей.

Идеологически балха юкъе ди тӀехьа шерагӀа моттиг дӀалоацаш я бахача махаца болх беш йола цӀагӀара лекторешт. Кхетама балха кхьча формаех ва дикагӀа хилар да ладугӀарашна шоай цӀагӀа, новкъосташта юкъе лекцешка ладуегӀа йиш хилар. На форма шерра шоай балха юкъеззай Шалински райоме. Нагахьа санна къахьегама коллективашка чакхйоахача массово-политически мероприятешка хьалхарча плане къахьегама гӀулакхаш латте, цӀагӀа елача лекцешна хьалхарча дакъе да нахьа коммунистически нравственноста, политически культурни боарам дегӀабара дешаш. Цу дакъе боккха болх бу нах бахача моттигашка лекцеш ешача лектораша. Шалински районерча юкъерча дешара 40 школе болх беш я 600 совгӀа лектори. ДукхагӀча дакъе цу лекторешта кулгалдеш я школай директораш керте латта методически советаш. Совета чуоагӀа йоккха опыт йола 6—7 лектор-хьехархо. 1977 — 1978 дешара шера 1800 гаргга лекци йийшай, 2000 беседа яьй цӀагӀарча лекторешна тайп-тайпарча темаех лаьца.

Республика партийни организацеша массаза а керттера лоархӀаш бе идейно-политически, интернациональни, атеистически кхетам балара болх. Цу гӀулакха юкъекхухь тайп-тайпара формаш, методаш, средствиш. Кхетама болх дегӀабара мгара лоархӀаме дар да дийша а идейно-политически кхетам лакха хургболаш а пропагандистски кадраш кийчъелга.

Советски Ӏаьдалца моастагӀал леладеча буржуазни теоре чулоацам кӀоарите бовза а гучабаха а хоргдолаш йоккха гоавал йола идеологически кадраш я вайна тахан эшараш. Укх деношка «Идеологически, политико-кхетама болх дӀахо тоабарах» КПСС Централъни Комитето тӀайцача соцамо шера виъ хьбелл цу хьакхеха.

В. КОДЗОЕВ,
Нохч-ГӀалгӀай пачхьалкхен историе, социологе, филологе институте Ӏилман белхло.

НИЗ ЦА КХОБЕШ

«ХӀара балха денна — денна Знай» яхача доашагӀа шерра социалистически яхь йоаржальча Грознеже «Металлотара» завода болхлошна тӀагӀертта къонсам лоаттабу пятилетка дегьагӀча шера плане тӀайца социалистически декхараши толамца кхоачашдара. Яхье бальшарашна ди тӀехьа дикагӀа хулийт шоаш доаха къахьегама толамаш. Валова продукци арахецаро бигь бетта план 103,8 процент кхоачаш а еш, планагӀа лаархӀачул совгӀа цар арахийцай 19 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци. Товарни продукци маьхала яккхара пачхьалкхен план а 102.4 процент кхоачашъяьй завода коллективо. Заданел совгӀа маьхала лъккхай 12 эзар сома маьха продукци. Къахьегама оасарле лакхъяра бигь бетта задани аьх-ах процент тӀехххоачаш а яь. Цун чотах арахийцай планал совгӀа мел кийтъяь товарни продукци. Ший къахьегама толамаш тӀа-тӀа дикагӀа хулийтаж къахьегаш я завода коллективе укх бетта а.

Химикой инициативагӀа ваъоде лъркка социалистически яхь кхетамца вӀаштӀехьа а ьккхаа цуна култаждеага эргадаккхарех торо хинай доаха толамаш денгара дегца дикагӀа хилийта. ХӀара дийнахьа яхье бальшараша дахача къахьегама толамий итоаш а еш, уж болхлоита дӀадовзийтара дӀаязду социалистически яхь зераш тӀа. Кхоана уж кхы а дикагӀа хилийтара болхлой оарцагӀбоах предприяте кулгалхоша, общественни организацеша. Из болх дика лелабу вокхагӀволча мастера Мусхажиев ӀабдулХьамида, сменни мастера Темергериев Зайнде. Къахьегама толамаш хьакхоллаш бараш болхлой ба. Шоай новкъостшта заданеха масал гойташ, хӀара сменагӀа нормаш 130—150 процент кхоачашъеш уххаза къахьегаш ба резчик А. Асылханов, станочникаш В. Колпиков, В. Кандауров, слесарь В. Кичатов, кхы дукхабараш а. Пятилетка хьалхарча диъ шера задани хаььл дукха хьалха кхоачаш а яь. тӀадоагӀача шера календарегӀа къахьегаш ба уж.

СУРТА ТӀА: (аьрдехьара аьттехьа) кхоачашде дезача лоархӀамерча заказа дагабоалаш ба вокхагӀвола мастер Ӏ-Хь. Мусхажиев, мастер З. Темергериев, резчик А. Асылханов.

И. ПЛИЕВА сурт.

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА МАССАЗАРЧА КОМИССЕШКА

ДИКАГӀА ВӀАШТӀЕХЬДАККХА КАГИРХОШКА САЛОӀИЙТИЛГА

Укх деношка хилар кагирхой гӀулакхашта йолча Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета массазарча комиссе заседани. Комиссе ладийгӀар Нохч-ГӀалгӀай АССР культура министра заместитела Т. М. Ахметхановой доклада.

Комиссе белгалдаьккхар, республика культура учреждененаш профсоюзни комсомольски организацешца цхьана кагирхой мукъа йола ха культурно вӀаштӀехьлаккхара тӀаберзаба тоьал болх баьлга. ТӀехьорча шерашка кагирхошта культурни гӀулакх дарe. республика культурно-сердалон учреждений болх тоабаран цар сеть шерьяран тӀадерзадь хӀамаш чакхдаьхад.

Алсамъяьннай художественни самодеятельноста коллективаш, лаьхбеннаб цар репертуара идейни боарам, хьинарегӀа лелабу концертни болх, дукхагӀа хиннаб библиотекашкара книжкаш дешараш, клубни мероприятешка дакъа лоацараш. Цхьадолча дакъе лаьхбеннаб кагирхой советски патриотизманен интернационализманен нутӀахьа болаш, сагхетамен нравственниш боарам лакха болаш хьалхебара бола культурно-сердалон учрежденей балха боарам. Шерра пайда ийбу гойтара агитацех, чакхйоах лекцейи беседайи циклаш, революце, тӀема, къахьегама ветеранашна дола вӀашагӀкхетараш, тайп-тайпарча профессеита хетаь тематически сайренаш; пропаганда ю толашагӀйола опыта. ДукхагӀа терко я кагирхошта правовой а эстетически а кхетам балара.

Къаьстта еасенай кагирхой клубаш, любительски объединенеш, дискотекаш. Белгалбаьккха могарьба «Красный молот» завода кагирхой клуба, Нохч-ГӀалгӀай пачхьалкхен университета «Контакт» яхача киноклуба, «Ритм» яхача кагирхой клуба болх. Иштта шерра яьржай ВЛКСМ обкома, республика культура министерствай йоазонхой Союзой чакхйоахаш йола къонача литераторий конкурс, вокально-инструментальни ансамблий, вокальни группай а къаьст-къаьстача солистий а конкурсаш.

Кагирхошта шоай мукъа йола ха кхетамца дӀакхахьара эшаш доли хьалаш хьадаьд республике. Болх беш 305 клубни учреждени я. тӀа-тӀа дукхагӀа хулаш йоагӀа библиотекаш, цар книжни фондаш. Шерра дальржад комсомольски системера политически экономически дешар, студентий гӀиллошьеча отрядий а дешархой ахканарча къахьегама лагерий а болх.

Цунца цхьана комиссе белгалдаьккхар кагирхой мукъа йола ха кхетамца вӀаштӀехьъяккхара дакъе республике цӀенхаштта кхоачамбоацараш а долга. Из болх эшаш лелабу Советски, Урус-Мартановски, Назрановски, Ножай-Юртовски, Шалински районашка. ХӀана а тӀехьа чакхъяхац тахана ча дено дӀа ма дехкара хила еза мероприятеш, формализм йолаш лелабу кагирхошта интернациональни атеистически кхетам балара болх.

Кхоачам хилаш терко яц культурно-сердалон учрежденешка кадраш дӀачӀоагӀъяра, лоха ба цигарча балхахой профессиональни боарам. Иштта эзала я культура учрежденей материальни база. Из деррига Ӏатакь кагирхой мукъа йола ха культурно вӀаштӀехьъяккхара балха. Цу гӀулакха ма доагӀа юкъекъаш къона творчески интеллигенци, общественни профессей факультеташ чакхъяхараш. Кхоачам хилаш хьинаре лелабаш кхетам балара болх бохлойн студентийн общежитешка. Республика юрташкарча районашка, йоаккхийча промышленни предприятешкен организацешкен вӀашагӀъехкаяц кагирхой клубаш. Ма дарра аьлча, республике дац кагирхой ЦӀа, творчества ЦӀа, къонача художникашта лаьрхӀа выставочни зал.

Кагирхой гӀулакхашта йолча Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета комиссе культура министерствана, культура городской районни отделашта могадаьд вахара советски хьисапа пропаганда яраш из дӀачӀоагӀдаран бола культуран искусствии учрежденей лоархӀам лакхбара. интернациональни, атеистически, эстетически кхетам баларга гӀолла кагирхой вахара хьинаре новнцн чӀоагӀъяра тӀадерзадаь дола хьадда гӀулакхаш чакхдаха. Цу дакъе могадаьд кагирхошца болх бара Ӏоаль толашагӀйола опыт шерагӀа йоарнаелга; культурно-сердалон учрежденешта методически кулгалдар чӀоагӀделга, уж кадраш Ӏалашъелгеи цар материальни база тоаелгеи; юрташкарча районашка кагирхой клубаш, дискотекаш хьаеллилга; Грозне кагирхой ЦӀа, творчества ЦӀа хьалделга. Халкъа депутатий городской районни Советий исполкомашта комиссе могадаьд культурно-сердалон учрежденей, профсоюзни комсомольски организацей, правоохранительни органийн спортивни организацейн болх вӀаши бувзаш вӀаштӀехьбаккха гӀертилга.

СОВЕТАШИ ВАХАРИ

ДЕПУТАТИЙ ТРИБУНА

Республика боахам хьалбаран из социально-культурно дегӀаккхуьлаьран парте хьаьхашка оттадаь декхараш кхоачашдеча дикка дакъа юкъе кхуь Нохч-ГӀалгӀайчен халкъа депутатий моттигашкарча Советаша а. СССР керда Конституци тӀайцачул тӀехьагӀа цар болх кхы а шератӀен беркатегӀея хинаб. Цо чулоац вахара еррига оагӀош — къахьегам, быт, экономика, культура, халкъа образование уиахцӀево лораелгеи, торговли а общественни кхача а.

Цхьан дешаца аьлча, шоай доазон тӀа дахаза доал деш йолча Советий гӀулакхаш шортта да. ХӀаьта балха практикло къахьокхаш ма хилара, организационно-массови гӀулакхаш, эггара хьалха сессиони болх дикагӀа вӀаштӀехьбаьккхача аьттув боалелга хоаш а да.

Сессеш дика кийчъеча, цига уттаду дейшаш корта болаш дувцица Ӏалашдеча юрта, района, города вахара хоаш йола дика влияни хул.

Иштта оттадаь из гӀулакх Наурски района Совельевски станици Советe. Депутаташна дувцийтар дукха уххаза уттадераш хадаьбоаьха планаш, социалистически декхараш кхоачашдарца, бахача цхьа торговн а культурно-бытовой а гӀулакхаш лоаттаделга тоадаьрца, къахьегама дисциплина чӀоагӀъярца дувзаденна дола эггара лоархӀамегӀара дешаш хул. Цар шоай цхьан сессе дийцар Совета территоре тӀа капитальни гӀишлош еле станица эргаьккха тоеагӀен вӀаштӀехьдаккхарах.

Из сесси кийчъеш а хӀаьта из чакхйоахаш а йолча хьана гӀишлонъерий къахьегам вӀаштӀехьбовккхача, моттигерча ресурсех пайда ийбеча нийсдена кхоачамбоацараш хьагучадаьхар. ТӀехьа гӀулакх тоадара хьадда йола мероприятеш тӀайцар.

Совето тӀайца соцам кхоачашбара оарцагӀъяьннача цуй исполнительни комитето, Кирове цӀерагӀча совхоза кулгалхоша, депутатски активах кор-гӀортолга а еш, гӀишлоенърий балха хаддаза тӀахьонам лоаттабир. эшаш дола новкъостал дир.

Из баьхан долаш гӀулакх тоадала доладелар. ГӀишлонъерий аьттув баьхар дукха балхаш чакхдах. Иштта, хьалхъь яьккхар 720 моттиг йола школа, 140 моттиг йола берий комбинат, цхьара хӀама даа 60 саг Ӏохоеш йола столова, быта ЦӀа, бани, кхы чубаха дикъ цӀа. ЛоархӀаме балхаш дар станица эргаьккха тоаяр дукъа а. Асфальти маргӀон буллаш улицаш тоайир. станица юкъмоттиго парк йиллар, эзар совгӀа сома а кхыйола а гаьнаш дӀаейир.

Совельевски станици Совето социалистически яхье дуккказа призови моттигаш яьхай, хӀаьта сбахкарча итогех республике хьалхара моттиг хьожайир цуна. ХӀанз цу Совета депутаташ йоанхо еш ба деррига бӀаьстан-кхашкара балхаш ханнахьа чакхдаккхаран нерда хьуикьам чуздара дика кийчо яран.

Сессиони болх дика вӀаштӀехь а баьккха шоай балха тӀа толамаш доахаш йола Советаш республике кӀезига яц. Царех я Ачхой-Мартана района Ковтарой-Юрта, Ножай-Юрта района Зандакски, Ведана района Сельментаузански юрта Советаш, кхы дукхараш. Цар наст-наста уттаду шоай сессешка экономика дегӀахувларца дувзаденна дешаш, цудухьа цар тӀахьожам лоаттабеча доазонашка долча боахамаша толамца кхоачашъю пачхьалкхенга лааттани хьайбайн продукташ йохара планаш.

Сессиони болх вӀаштӀехьбоаккхача маьхера опыт Ӏоаьй Грозненски Гудермесски городской, Заводской, Октябрьски районни Советаша а.

ТӀа-тӀа дукхагӀа хул сессешка дувца уттаду дешаш. Иштта, дӀадахача шера республикерча 199 моттигашкарча Советаша дийцад 3256 дош. Уж хетадь хиннад промышленноста, транспорта, бувзама предприятей балха, юрта боахам дегӀабоалабара, социалистически законность чӀоагӀъяра, бахача наха гӀулакх деча сфера болх тоабара. ЛоархӀаме да сессешка дийцача дешашта юкъе дикка терко хархархой ваказаш кхоачашдара тӀаухийташ хилар. Де лаьрхӀар иштта кхоачамду хара тӀехьожам лоаттабара, долаш долча кхоачамбоацарашта критика яра, бюрократизмаца, волокитаца къовсам лоаттабара чӀоагӀа пайдане йола депутатски запросаш шерагара шерага дукхагӀа ю. Аллха 1978 шера 260 депутатски запрос яь. Цул хьалхе дӀадахача шерашкарчул дикка тӀех хул уж.

Ма специалисташ, общественноста виналаш. Аллха цхьак шера массазарча комиссеша дакъа лоацаш кийч а дай сессешка дийцад 3 эзар совгӀа дош, цар кийч а я Советашка хьачуеннай 1600 доклади содоклади.

Гудермесски, Заводской, иштта цхьайолча кхыча районашка массазара гӀулакх а хьина дӀаотташ латт сесси хургйолча денах, цига дувца лерхӀача дешех хьалхе а бахача нахага хоамаш делга. ХӀаьта из бахьан долаш Советашка хьалхе а хьала йоалалу цу хьанъетъа корта бола предложенеш, замечанеш, хьехамаш. ТӀаккха Советаша шоаш решенеш тӀаийцача хана пайда эц церех. Цу гӀулакхо торо ду Советий балха нах дукхагӀа юкъеоза, пачхьалкхен доал дара гӀуланкаш къестадеча царга дакъа лацийта. Дукхача Советий исполкомаша вӀаштӀехьдаьккхад шоаш тӀайийо решенеш кхоачашъяра деш долчох лаьца сессешка хьахаьахьа хоамаш делга.

Бакъда, ца дийцача далац вай республика моттигашкарча Советий сессиони балха тӀа дола кхоачамбоацараш а. Цхьайолча Советаша дувца уттаду дешаш даим хьлац эггара лоархӀамегӀа дараш. Цкъаза нийслу цхьан сессе массеж доаш къоастадаш, хӀаьта уж кӀоартта ца тохиаш, хоадам бола рекомендацеш тӀа ца яйеш йола моттигаш. Иштта, Назрановски горсовета цхьан сессе дувца оттадаь дар ях доаш, цу дакъе город экономически, социально дегӀахувлара планаши цун бюджетахи, массазарча комиссе балхах яхараш санна а долаш. ТӀаккха хоаш ма дий, цхьан сессе уххаза дешаш хоадам болаш кӀоарга дувца а цу гӀулакхий масе оагӀонтахьара лоархӀам а бa, йоагӀаш йола решенеш тӀаца а карагӀоалаш доацилга.

ХӀаьта Урус-Мартаной, Ножай-Юрта, МагӀалбика районашкарча юрта Советашка цаьзхха сессеш кийчъеш йола моттигаш хиннай, цу гӀулакха кхьметтел депутаташи активисташи юкъе а ца оаш. ХӀаьта пренеех къамаьлаш деш хинавац цигь е кхоъ саг мара. Докладашка, депутатий къамаьлашка кӀезига кхуьлар болх тоабара тӀеерзаь йола хьадда предложенеш, критически замечанеш, долаш дар бокъонца хьахоккхацар. Цунга хьежна хулар тӀайийо решенеш а. Ма дарра аьлча, вай аьара еш йола цу тайпара сессеш пайдана ца хилариа совгӀа, наьха ха я йоаю.

Уххаза цӀаьхазза а хьалха дикха доагӀа КПСС Центральни Комитето белгалдаьккхар: «...сесси парад еш санна де лаьрхӀар формально-торжественни хьисапе могадаь тӀаацара а ца еш боахамен культурни вахара дешаш корта болаш дувцара а кхоачашдари а чакхйоаккхаш я».

ЦӀенхаштта кхоачамбоацараш да исполнительни комитеташа шоай балхах лаьца отчеташ телара еча сессешна а. Цудухьа цхьайолча Советий исполкомий, цун отделий балха стили методаши тоаяра хайра вилнаи ца еш хул уж. Керттерча дакъе отчетни докладашка хьагойтар болхами социально-культурни гӀирсаш хьалдеча карагӀдаьнараш да, хӀаьта исполнительни комитета балха йоагӀаш йола анализ яц. Цунца дувза доагӀа цу сессешна депутаташа хьинаре дакъа лоацаш ца хилар я. ВӀаштӀехьа хӀама лархӀа йиш яц исполкомаца отчеташ еча Шелковской, Наурски, Грозненски, Ножай-Юрта санна йолча районашкарча укх шера хиннача сессешка къамаьлаш даьчарех яхоалагӀа дакъа бола нах депутаташ а боацаш хьийха боалабаьрех хиларах.

Районни городской Советий сессешта анализ яро хьагойт цига исполкомий упреленей, отделий кулгалхой отчеташка кӀезига ладувгӀилга, исполнительни распорядительни органий кулгалхой гӀулакхерча наьха бехктохкам айбара лоархӀаме гӀулакх ца долга хьахьекхача депутатски запросех лерттӀа пайда эцаш боацилга. Геттара кӀезига сессиони балха юкъехувл Советий еррига звеньяшка шоай декхараш, хӀаьта иштта Советo а цун органаша а тӀадийкха гӀулакхаш, цун соцамаш кхоачаладарах депутатий отчеташа, хоамашка кӀезига ладувгӀ.

Уж кхоачамбоацараш дӀадахара шоай низаш тӀадерзаде декхарийла я исполнительни комитеташ. Из цар дарга хьежжа мара айлургдац депутатий хьинар, Советий беррига болх тоалургбац.

Сесси дика кийчъяраки чакхьяккхараки гӀулакх доалаш дац. Керттердар цига тӀайица решенеш кхоачашъяра пийна тӀабузжа бехктохкам хӀара депутат, кулгалхо бовзаш а цу дакъе ший хьинар кхо ца деш а хулга да. Геттара бакъахьа хӀама да шоаш тӀайийо решенеш кхоачашъярах лаьца хан-ханнахьа сессешка хоамаш делга, цу хьакъехьа кулгалхой отчеташка ладувгӀилга.

В. ВАЛЯСНИКОВ,
Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума организационни отдела заведующи.

Къоначар хьехамча

«Терек» яхача мебельнохьун хӀамаш еча производственни объединенена чуйоагӀача Ермоловски филиале дикагӀчарех лоархӀаш ва ночегар Хадиев Салаудин. Варайтта шу совгӀа ха я из уххаза къахьегаш вола. Цу шерашка ший балхах тӀехдика кхийттав из, хаддаза нийса лелаю цо яьй режим.

Ший опыт дӀайовзийташ дукха къона говзанчаш кхебаьб цо. Царех ба Писарева Лида, Джабраилова Киса, кхыбараш. ХӀана уж а шоай хьехамча санна дикагӀбола ночегараш лоархӀаш ба.

Хьаьнала къахьегаш Хадиев Салаудина даьхача толамий лакха мах баьб. Цун ва еннай Ленински юбилейни медаль, «Социалистически яхье котваьннар», яхи значекаш, дукха сийлен грамоташи ахчан премешн.

С. ЦУЕВ.

СУРТА ТӀА: ночегар С. Хадиев.

Автора сурт.

ШИЙ НИКЪ ЛОХАШ

Бераш дукха дезаш, раьза йолаш царца болх беш я МагӀалбикерча «Гнездышко» яхача берий бешара воспитательница Гайтукиева Лейла. Берех доалл цун деррига са.

Лейлас берий беша болх бу дукха ха яц. 1976 шера МагӀалбикера № 3 йола юкъера школа йистехьккхачул тӀехьагӀа еры из балха. Школе йолча хана а яр из педагог хила чӀоагӀа лерхӀаш. ПеременагӀа бераш арахийлича еде йодар из зӀамига бераш долча, уж шийна тӀехьа а дахе лоаза оттар.

ХӀаьта балха хьалхара ди... Из дувца дезаш дац. ХӀана а дагадоагӀа шуна ше лоархӀа ца еш хинна из ди. Лейла цӀагӀа дӀачуяьлча тиъо бер дар из луаш. цуна бӀарахьежаш. БулургбийкъогӀ сена царца болх аьнна, шек яьлар из цу хана. Кхы ше фу дергда а ца ховш йисача, фьйт бешаргба-кх аз вкхарна, аьнна, дагадехар цуна. Берашта фаьлт безабелар. Шалла дага а доаца хаттараш тела даьлар. ХӀаьта къоначa воспитатела а кӀезиг-дукха са чудера.

ТӀехьагӀа Лейла йизача бераш из йолча гӀертар. Цо царна кӀаьд ца луш сакъердаме хӀамаш дуцар, берашца безаме яр. Воспитательницана бера юкъа дӀабӀарахьежача ховра цуна фу эш, из сенна раьза дац. ХӀаьта берашта а шоашта товр деш йола шоай воспитательница дукха еза.

ХӀанз Л. Гайтукиева болх беш я берий зӀамагӀа йолча группе. ЧӀоагӀа бӀарг тӀалоттабе беза царна. Дам панен санна царга хьожаш, цар йоахо еш хила еза воспитательница. Говзхьара вахар, доккха дуне довза дӀадолалуча берий вахар цунах тийша да. Берий хьал кхетадеш, царна фу эш ховш, бераша Бимерза я Макшарина Лейла.

— Цхьаболча дакъех ноанощтен хаи ше шу мара ца даьнача бера дукха хӀама эшилга. Царна хет, даар малар дӀадетча, шийла ца хилча кхы фу эш царна аьнна. — яхаш дувц Лейлас. — ХӀаьта хардахьа лелар тӀоари а теха соцаве веза аьнна хетараш я ба царна юкъе. Из педагогически нийса никъ бац.

Цкъа шийна бӀаргадайна сурт дувц Лейлас. Ший цу гаргга ха льна кӀаьнк тӀерг а теха тротуара тӀа гӀолла машин хехкаш лел. Нана гаьна йоаццан гӀанда тӀа Ӏо а хайна, безаме бӀарахьежаш яг ӀаЦена баракъа тӀадуххаш. могаш волча ший кӀаькка. КӀаьнк машина дӀа-хохкаш-хьахохкаш ловзаш воаль. Уххаза аьрда оагӀорахьа верза веза, хӀаьта уххаза гола тохаш моттиг я. Стоп! Машин кӀалтӀа яьар, цунца кӀаьнк а вежар. Корта хьал а айбий дӀа-юха хьожаш из. Ше вийлхача ва баькъа, е ца а велхаш хьал а гӀетта дӀахо лайзача ва хан цуна. Из шийна хьалхашка атта чоалхиеие гӀулакх къоастадаь валалехьа нана яй юкъе хьалъотт цуна. ХӀанз хет деррига кийсдета санна. Фуд ер? Нанас кӀаьнк хьал а гӀоттавай, кӀохийтта бӀехъаьь хиначa костюма тӀера дом дӀабоаккх. Цул тӀехьагӀа цкъа а шоаза а тӀоара тох кӀаьнка. МалагӀа бехьан долаш? Сенна бехке ва кӀаьнк? КӀаьнк-м цхьанча хӀамана бехке мичав.

— Дог лазаш хала хетар сона нанас даьр бӀаргадайча. — яхаш дувц Лейлас. — Нана бахь йоацилга дӀахайта безам болаш йист хинаяр со цунга. Ванъда, из-м аз яхар дӀагӀа а ца эцаш, елаенна дӀаяхар, — халахеташ йоах цо дӀахо.

Къоначa воспитательницана уллув, цуна эвача тӀо де кийча болаш, дукхача хана дена «Гнездышко» болх беш ба В. И. Цицкиева. Х. Х. Бузурниева, кхыбараш. Цар массане а цхьана шоашта могар ду берий дахьтен кхоачашдеш педагогически знаниеш ала гӀерташ. Цу гӀулакха кийчдаь стенд я берий беша педагогически темах лаьца беседаш, консультацеш, собранеш ю воспитателаша. ХӀаьта дай-ноаной шоаш а декхарийла ба бераш лерттӀа хьалкхеде.

— Сага ший ираз корадар санна гӀулакх да шийна дега дукха беза болх корабар. — йоах Лейлас. — Вераш, царбара гӀулакх дукха ца дезар цу балха наха а йиш яц. Берашта дика хов шоаш дукха деза е дезац. Уж сага Ӏехадергдац. ХӀаьта Гайтукиева Макшарина Лейла бераш дукха дезаш, дӀахо йодича хана а царца болх бе безам болаш я. ХӀанз из болх беш а Грозненски педучилище 4-ча курсе заочно дешаш а я.

Л. ГАЙТУКИЕВА.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ХАЛКЪА ТIАХЬОЖАМА КОМИТЕТЕ

ТЕХКАЧА ГУЧАДАЬННАД

Нохч - ГIалгIай АССР тIахьожама комитето байначу бетта техкар Гудермессин районе 1979 шера бIаьстан кхашкарча балхашта кийчо ярен уж дIадахьарен гIуллакх миштта кхоачашду. Гучадаьлар районерча боахамаша бIаьстан юкъе дIаюзча культурай фу кийчдара де мел дезар ца даьлта. ЦхьоалагIчен шоллагIчен классагIа дола фу кийчдаьдацар 30 процент мара. ДукхагIдолча боахамашка дIадувча ялатий фуи дикал кхоалагIа класс мара яцар. Из миттa хилар бахьан долаш гурахьа чуздача ялатий кьуткьам а кIезигагIа хургба.

КПСС обкома бюрон Министрий Советен соцамо совхозий кулгалхой дехкарийла баьбар цхьоалагIа март хьатIакхачалехьа дуга, хьажкIий, люцерна эшаш дола фу кызачахьара хьатIа а дена бизза кхоачам бе. Из а кхоачашдаьдацар. «Гудермесский» совхозе дIаде ца тоъаш дар 1100 центнер дуга, «Тереке» — 150 центнер хьажкIашк 44 центнер люцернен, «Кошкельдинский» — 102 центнер хьажкIаш.

Районерча совхозашка эсала лел хий дехкача даьттах пайда эдара гIуллакх. Ханнахьа оттаьвац де мезар белгалдоахаш йола мероприятеш, дукхача боахамашта хац шоай планови заданеш. Геттара эсала лел кхашна органически удобренеш яхнара болх. Иштта, «Белореченский», «Кошкельдинский» совхозашка 2,4—5 эзар тонн товса езача. тохкам бета хана цхьа тонн а тессадац. ХIаьта «Правда» яхача совхозе планагIа йоагIаш хиннача тайсараш 40 процент мара яцар, «Дружбе» — 53, «Гудермесский» — 65 процент.

Цхьайолча совхозашка ханнахьа кийчдаьдац хий лела каналаш. Масала, «Дружба» яхача совхозе гидрогIирсаш тоадара балхаш 19 процент мара кхоачашдаьдац. ДогIан хьисапе хий детташ йолча машинашта технологически гIуллакх дара договораш уттадаьдац районерча боахамаша «Госкомсельхозтехникаца».

Гурахьа а бIаьсти а дIадийнача ялаташта доагIаш дола гIуллакх дац. Дукхахьа гурахьа дIадийнача ялаташта ханнахьа макха баьнккхабац, подкормка яьц, дIайийна культура дегIайтара вегетационни хий дилладац, юртбоахама культурашта лазараш хуредоацаш де дезар дацдац.

Районерча дукхача совхозашка шекара свеклаш дIае ханнахьа болабенабац, хIаьта дIалоир а йоагIаш йола удобренеш туъсаш дIаец. Соакха 9 апрель хьатIакхоачаш районе свеклаш дIайийна яьца хиннаьле ухх шера цу хана дIайийнараш 408 гектар мара яц. Кхыча бесса аьлча, дIайийнараш планагIа дIае йоагIачарех ахаш мара яцар техкача хана.

Геттара во лел агротехнически мероприятеш чакхъяхара гIуллакх «Терек» яхача совхозе. Шекара свеклаш дIае еза зиба во кийчъьяр, хIаьта аьхача гIа а цхьаькха тонн органически удобренеш тайсанц. Оссар тIадаргдоаш химически средствах пайда эцац. Геттара тIехьа болабелар укказа ю культура дIакъиргIола даьтта кийчде. Кхы дикагIа делац «Кошкельдинский» совхозе а уж гIуллакхаш.

Иштта лоза йоаш гучаьлар ганарен дIадера темпаш а.

Во лел «Чеченингушвино» объединенена чуйоагIача совхозашка комсашта гIуллакх дара балхаш. Дукхача боахамашка шоай ханнахьа товльяц шпалераш, еIаш комсаш, кхьдола балхаш даьдац.

Районерча цхьайолча совхозашка тIахьожам лоаттабац доагоре-смазочни материалаш йоахра, механизмаш, продукташ лелахьа боькьонаш телхаю. «Терек» яхача совхозера механизмашта база хила йоагIача тайпара хьаьльц, гоналха керт, цIа йоалра эша пиеестарь яц. Емкосташта сийрда бос бола басар хьакха деза, механизмашта продуктай Iы Iоаргдоацаш клапанаш уттае еза, тоае еза доагор чудетта колонкаш. Во делаю мехкдаьтта продукташ дIахецарга учети отчетности. ЛархIаш хIира водителя, тракториста мел доагора-смазочни материалаш йоаю.

Гудермесски горисполкома юртбоахама управлене, Нохч - ГIалгIай АССР юртбоахама министерства, «Чеченингушсортсемпро м е а» «Чеченингушвинпром» объединенией кулгалхошка КПСС обкома бюрон Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советен соцамо дIадезар кхоачашдара. ДIаргIаш йола йоахо яьнц.

Гудермесски горисполкома юртбоахама управлене начальник С. А. Дабачхаджиев, «Гудермесский» совхоза директор Н. Д. Рябов, «Терек» совхоза директор А. Х. Дуруев, «Новогрозненский» совхоза директор Н. Г. Осиаев, «Кошкельдинский» совхоза директор А. С. Шидаев халкъа тIахьожама комитето дехкарийла баьб ланхе дийца кхоачамбоацараш дIадаха. Шоаш цу гIуллакхах лаьца даьчох жоп дала дезаш ба уж Нохч-ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама комитета ухх май бетта. Халкъа тIахьожама комитето теркане ийцад цу боахамий кулгалхоша лакхе дийца кхоачамбоацараш лоацанча хана дIадоахаргда, аьнна, денна доал.

Гудермесски горисполкома юртбоахама управлене начальник С. А. Дабачхаджиев бехке хилар дувцаргда комитета аргIанарча заседане, из гIа а волаш.

Юртбоахама министра заместитела М. М. Чочаев, «Чеченингушсортсемпро м а» начальника заместитела Х. А. Хатуева, «Чеченингушвино» начальника заместитела А. А. Ермолаева [redacted] кулгалхошмара КПСС обкома бюрон Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советен соцам кхоачашбелга доагIача бесса хьадехаш хиннадац, эсала тIахьожам лоаттабаьб цар цу гIуллакха. Из белгалдаьнкхад комитето.

Доазол дехьара

СРВ. Юкъерча бIаьперенашка эттара къамагIа болча зераршна зеладдьаренна кийсде доагIа китайски интервентащ вьетнамски лаьтта оттадьар. Йохаль Iовiамна яхийтай цар китайски доазонна 30 километр гаьна улла Каобанг яха город.

ХIана Каобанга къахьетанмой къамбоседачуа промышленнаре шоай воIамагIа вовкъостал де баьхкарашца цхьана йохаль город юхаметтаоттаеш ба, эттара хьалха тIавхьегана а вахара а хьалаш хьаду цар.

ТАСС фотохроника.

ДУНЕ—ЦХЬАН КIИРАГIА

КЕРТТЕРА ЛОСТАМ

Машара, халкъа кхерамзлелла, дунен халкъашта юкъера кхоххам кIальдбелга кIоаргдара, халкъашта юкъе дIа-юха цхьана леладу гIуллакхаш вIашн гIойле йолча тайпара хулийтита шердара тIехьа чIоагIа къовсам лоаттабелга — иштта ба социалистически содружества мехкий арахьарча политика тIадерзадаь мел деча хIамаш керттера лостам. Из цIаьхта а къаьтта хьахьекхар 14—15 мае Будапеште хиннача Варшавски Договора доакъошхой йолча паччахьалкхений кхыча мехкашарча гIуллакхий министрий комитета заседане.

Ассошиэйтед Пресс яхача американски агентства яхачох, заседане дакъа лоацаш хиннараш стратегически герза довзув оттадара (ОСВ-2) хьанъекъяра договор да а даь чIоагIдар. ОСВ-3 хьаньекъа переговораш е- доладелар, ядерни герза тохкамаш делга дехкар, из леладергдоацаш дIададиккар сацна долча дешашта Малхбоалехьен Малхбузенаш юкъе барт бе гIертан хиннаб.

Дунен халкъашта юкъерча общественносто а дунен копайоазоно а чIоагIа теркам тIабохийташ хилар заседане дакъа лоацаш хиннараша 1979 шерретьа а вIашагIкхийтта Штаташи Канаден юкъе а йолаш тIема кхоххам кIальдбара [redacted] дувцаргдола юкъара-европейски конференци яра хьакъехьа хоадам болланi оттавь предложенеш. Цу совещане деккар да Европерча паччахьалкхенашта юкъера тешам чIоагIбара, вIашухьала латта тIема низаш лаьгIдара, цул тIехьагIа герзашара низаши герзан вIашагIтохата лаьгIдарен кIезигдаран тIадерзадаь дола практически гIуллакхаш дувцилгем цу гIуллакхашта вIашн дагабовлалгеи. Чехословаке кхыча мехкашарча гIуллакхий министра Хнеупека белгал ма дикхара «цу тайпара конференци гулъелта хIана чIоагIа эшаш хIама да, хIаьта из деррига дунен тIара нах цу гIуллакхаца хьаьт долаш хиларо хьа а хьокх».

Будапештски совещане белгалдаьккхар кхоххам кIальдбарен из кIоаргбарен хьаштаашта вIалла тара доацаш кхыча тайпара да НАТО блока лингIа тIеххьарча хана герз Iоадара деш латта гIуллакхаш, аьнна. Цу даькъе къаьстта кхераме хIама да европейски социалистически паччахьалкхенашта тIакьоккадаь латта юкъерча радиусах ае деш дола ракетно-ядерни герз кхьадолча малхбузен-европейски мехкий территорен тIа дIанийсдара планаш, хIаьта иштта нейтронни герз хьадарен дIадоаржадарен планаш хьахьеьр. США президентаца Дж. Картерца вIашагIкхетаргба аьнна баь хоам. Цу вIашагIкхетаре де лерхIар да хIана кийчдаь дала доалла стратегически наступательни герза довзув оттадара хьакъехьара договор чIоагIдари цунна кIал кулгаш яздари, хIаьта иштта СССР-ан США-ян вIашн хьаьт долаш дола кхьдола дешаш дувцари.

Ялх шерал ах шерал кийтдеш латта цу тайпара договор чIоагIдар из хургба тIема кхоххам кIальдбара герз Iоаделта соцадари герз дIадаьккхари санна дола эттара чIоагIагIа тIехьа тетта йиш йоацем жоаргIамен доги къоастадара юкъе реальни дакъа даьхьара новкъа баьнкха лоархIаме гIа. Цу договора кIал кулгаш яздар из боккха лоархIам бола хIама хина дIоттаргда, аьнна США Коммунистически парте кьаман председатела Г. Уинстона. «Цуйна цхьана — по яхачох, — термо-ядерни тIема кхерамах кдамле кIацкара кхихара новкъа цхьаьнха цхьа гIа боакххаргба. Из — чIоагIача машарген деррига герз дIадаккхарген бодача новкъа боакха гIа».

Нагахьа санна стратегически герза довзув оттадара хьанъехьарча договора кулгаш яздой, цунна ратификаци йой, из чIоагIлой эттара доакхагIа ае деш а маьха дезагIа а дола герз дIаха Iоадара кьаьне белгала дукъале хьахургъа. ОСВ-2 дIадаьлча ОСВ-3 хьакъехьа барта даккара ниъ хьабелларгба. Из гIулакх кхы а дIахо гIоргда, герза нерда тайпаш хьаделга юхатохаргда, герз дукхагIа хулийталса юхатеха ца Iеш пшина а оагIоно из кIезигдергда.

Деррига дунен тIа дог долхаш ба Советски Союза инициативагIа дIайолаь герз Iоаделга юхатохара процесс кхуна цхьана дIахо хьоргхиларга. Вене хургдолча вIашагIкхетара хьакъехьарча дукхача отклинашки яхачох нах дог тийша ба договор ОСВ-2 чIоагIдаро хIама еш йоза кхьйола переговораш, масала, ядерни герза тохкамаш делга цIендаь дIадаккхара хьакъехьара, моллагIа дола герз дохнара-эцара довзув оттадара хьакъехьара переговораш, хIаьта иштта Централни Европера герзашцара низаши герзан кIезигдара хьакъехьара переговораш а дийнъяра новкъостал дергхиларах.

Бакъда, хIаьта а дикка Iоткъам бе могаргдолаш низ болаш моастагIий а ба ОСВ-2. Уж — империалистически гIозараш, американски тIема-промышленни комплекс, натовски военщина. Договора кийчо еш мел даькхача ялх шеран ах шеран шоашта могар деш духьала баьнна хиннаб уж из чIоагI ца дайта. ХIана документ кийчдара болх толаме чакхбоаллача дIатIанкаьчача хана американски реакциий деррига низаш оаркатIъяьхад хургдолча договора ратификаци елга доладе гIерташ.

ТIЕМА КХОХКАМ КIАЛЬДВАРГАХЬА БОАККХА ГIА.

Машара гIуллакх хьашт долаш мел болча берригача нaха чIоагIа дика хеташ тIайийцаб баьча бартага тьежка хетаргахьа 15—18 июне Вене КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лаккехьрча Совета Президиума Председатель Л. И. Брежнев села юкъе) 14 мае денз 16 мае кхаччалца НАТО мехкий лакхехьарча тIема гIуллакхашка болча кулгалхой аргIанарча совещанешка вIашагIбеттабенаб. ХьалхагIа цига къаьстта НАТО еврогруппаш оалачун оборона министрий заседани хилар, тIаккха хиннай тIема планированеи комитета хIара шера сесси.

ХАНО ДIАДЕХАРАШКА ХЬЕЖЖА ДОАЦАШ

Къилбаседа атлантически блока штаб-квартире Эвере (бельгийски столицана Брюс-

Цу заседанешна дакъа доацаш хиннараша дах мьамаьлаш хано дIадехарашка хьежжа доацаш дар. Бакъда, хабарах-м хано ма яххара бар уж. Деррига [redacted] тIа шеррача общественносто кхоххам кIальдбара процесс кIоаргьяара пайдане хургдолаш хетар теркал а деш шоай тIеххьарча коммюнике тIа цар могадора ОСВ-2 дакъе СССР-ан США-иен юкъе принципиальни барт бара карагIдьнараш, кхьметтел цу договоро дунен халкъашта юкъера политически климат тоаяран дунен тIа кхерамале чIоагIъяран новкъостал дергда аьнна белгал а даькхар.

Бакъда, Эвере тIанийцача хьалдача [redacted] йоах НАТО герз Iоаделта сиздара, кхоххам кIальдбарен из кIоергдарен хьашташца вIалла тарлуш доаца нерда гIуллакхаш чанхдоахаш я. Министраша соцам баьб НАТО мехкашка тIема гIуллакхашка хIара шера дIадохийтам дар инфляцех тIанхетар доацаш ихо процент, вешта аьлча реальни лаьрхIача дар, дукхагIа хилийтара дехкарен кхоачашдара хьакъехьара решенеш 1966 шерага кхаччалца дIагаьнъяха, аьнна. Цул совгIа хьатIадоагIача пхе шера тIема инфраструктура дегIайоалларга дIахийта лаьрхIача фондий боаран 4,5 миллиард доллар а хургба — 1975—1979 шерашка хиннача шозза сказзен дукхагIа.

Сессе дакъа лоацаш хиннараша дIахьайдаьд дукхача хана лаьрхIа 1990 шерага кхаччалца НАТО тIема программа, тIема гIуллакхошта дукхагIа ахча дIадахийтен керда герзаш Iоаден лаьрхIа йола программа чакхьякхара дола «керда хьалаш» хьадензa даргдоацаш хилар. Уж планаш «обороналка эшараша» мел гаьна латт хьахьоих хIанээхьа а НАТО эскараш 4,5 миллион сагага кхаьча хиларо, царга 11 эзар танк, 3 эзар совгIа самолет, Iалаьмате дукха кхьйола тIема техника я, цу даькъе ракетно-ядерни яр а йолаш.

Цу хьалашца дунен халкъашта юкъерча прогрессивни общественноста хетачох цIаккха ца хиннача тайпара тIехьа тетта йиш йоаца хIама санна Варшавски Договора доакъошхой йолча паччахьалкхений кхыча мехкашарча гIуллакхий министрий комитета будапештски заседане дакъа лоацаш хиннараша НАТО членаш йолча паччахьалкхенашка «Европера кхьал толхадертех тIема кхоххам нихьара баккхаргеи ма дига гIуллакх, герз Iоадара деш дар соцаде, чIоагIа дIаотта тIема кхоххам кIальдбарен герз дIадаккхарен накъ тIа» аьнна даь кхайкхарал.

Г. ШИШКИН. (ТАСС).

Индонезе полицейскоа

ИЗ ДОЛЛАШ ЙОАЛИ

Индонезийски фирмо компьютер ийцаар. Цо Iалаьмате сиха лоархIар лархIа довзар, амма, шоай дай дец а боахаш, информаци... китайски иероглифашца телар.

Индонезе бахача 135 миллион болча наха юкъе 3,6 миллион нара бац китайцаш, цхьабакъда цар шоай бе доалладу мехка экономикан розничин торговлен доккха дакъа, дукха хIама ца эшнаш деррига гIишлош хьалгьяра балхаш, промышленноста цхьаьца дола доакъош. Джакарта гIуллакхаш леладечен торговин кварталашка. Iаьдалаша боькъо ца лушшехьа цхьаьна индонезийски меттала яхьяьрел кIезигагIа хийцлац китайски меттала язъяь вывескаш. ДукхагIча даькъе китайцаш ба укказа малхбузени японски монополий филиаланте керте латтараш, цар шоай капиталаш хьамаи торговлин промышленности дегIаехар юхадеттача вIамагIа ийнача предприятешка леладу.

Китайски буржуази чIоагIа барт болаш хул къамаи капиталаца конкурентни къовсама даькъе. Китайски бизнесменаш эттара хьамсарагIа йола балха форма я шоашта эша нах кхаах ийбар. Масала, алсамо пайда лургбола подряд ший бе доллара, Ендаг Видиайя, цунах Ян Енг Кун а оал, яхача цхьан саго, аяхха полицейски чиновникашта 4,8 миллиард рупий деннад, «совгIата» тийна хоза товль автомобилаш кхьйола «каг-маг» хIамаша йоацаш. Кхаъ юкъе боацаш чакхдалантар законагIа доацаш кхьча паччахьалкхенашкара мехка йохка автомобилаш кхийлача цхьакха нитайца гIуллакх а. Из вIалла дага а доацаш бехках цIенир.

Мехка экономика керттера моттигаш хьалуццара цу приемах кхы а шерагIа пайда эца дага болчоа тара да хуацно. Миччa бесса бисa а шоашка «иэ эцалуш» бусараш, ший доацача баха, фунигIа дац а кулгалдеча гIуллакхаш тIара дIабаха гIерт уж. Тахан, яздора дукха ха йоацаш «Мердека» яхача лоархIаш долча газето, хуацно, нагахьа санна эшаш моттиг хуле, массехк дийнахьа индонезийски экономика лор тIара йикха йиш йолаш ба. ХIаьта хIенарчое А. Арнторанта, Индонезе эттара лакхерча полицейски чиновниках цхьание, мукIарло лучча бесса, китайцаш укказа тIа-тIа дукхагIа хуьаш летт.

(АПН).

ДУГА КХАЙ ТIАРА ХРАМ

Массехк шу [redacted] Центральни Ява тIарча Пурвомартани яхача йоккха йоацача юрта цхьан ахархочоа, дуга кхай тIа болх беш воаллаш, цхьа геттара хоза догам тIа а долаш бола кхера корабьб. Кораьлча хIамо археологий теркам тIаэзар. Из моттиг ахка болабелча, хIамма а талха а ца талхаш дола индуистски храм норайир. Массехк бIаь шера ялх метри ах метри кIоарга лаьттах Iочуляхай храм.

(АПН).

Бройлерни хургья

Дукха ха йоацаш а тIехьа укказа яр хьандаргийн моврараш дега саьргийн хIотаргех йиза хиина шаьра аре. Цига кхьчар гIишлоихой, моттиг хьалйзар наха, машинаша, механизмаша, аре кхайкню цахаддаш Iоьбоассабеш леттача кагIон кхерон, автомобилий моторашна доча таташа. Итташ гектараш дIалоацаш я гIишло хьахьеш латта моттиг. ТIехьа дIаьша дена шIогарч а долаш хьуьазаш я бульдозераш, автогрейдераш, бетон, цемент, кирпичаш, кхьйола гIишлон материалаш тIаувзаш лела машинаш.

— Укказа хьалъоттаргья Къилбаседа-Кавказа коа тIарча оалхазарий фабрика, — йоах «Птицепром» яхача Нохч-ГIалгIай республикански треста директора А. Дзейгова, — Регионе эттара йоккхагIа йола ухх тайпара предприяти. Цун дукхача корпусашка ухсерьа шера ялх миллион бройлер. Кхьча дешашца аьлча, нийзар тонн коа тIарча оалхазарий дулх.

Долх тхо гIишло хьалъеш латтача майда тIа гIолла. Цхьан мугIарагIа дIаяттай гIишлоихой чубаха вагончикаш. Царех цхьание чу — столови. Юхха я болхлой баьцадаарашца IалашбеIш йола огород.

ГIулакхаш Iалаьмате хуьха да. Амма цар тIехьашка теттадац наьха быта, царна эшарий йоахо яра гIуллакх.

Цхьатарра итт объект я хьалъеш гIоина йолча эдаметта лаьрхIа, уж я административно-бытовой корпус, гараж, ветеринарни лаборатори, санпропускник.

Дулх доахаргдола фабрика хьалъяра юкъедовладаьд доккхий гIишлошъю инзаш. Генеральни подрядчик я укказа «Чечингсельстрой» треста № 920 йола ПМК, хIаьта из хьалха беш яц цу тайпара болх. Цо хьалъяьй коа тIарча оалхазарий фабрика — «Кавказ», хIаьта кердача моттиге а бартагIа болх беш я из коллектив. Дукха да цун чота тIа дика гIуллакхаш. Субподрядни балхаш деш я укказа «Сокпромэскавацин» яхача треста Грозненски специализированни управлени, «Дагсельэлектросетьстрой» треста № 66 механизированни колонна, «Чечингсельстрой» треста механизированни управлени, кхьйола организацеш.

ГIишло хьалъеш латтача майда тIа тха къамаьл хилар «Чечингсельстрой» треста № 920 йолча ПМК участка начальникаца мальхен кидаген дукха леларагIа хьатара йийрза юхь а йолаш волча Дудаев Махьмудаца. Цун опыт йоккха я. Республике дукхха гIишлош хьалъеча кьаьега дийзад цун. ХIаьта массанахьа а шийн дикача гIулакхий лер а йитай. Шийна тIадилла гIуллакх хьинаре, бехктонхам хетабеш чакхдоакх цо массаза а. Иштта хулга хьадех цо ше керте латтача коллективагара а. Доккхал а деш дувц цо производстве хьалха латтарех, хьинаре къахьегарех. Дукхха дика дараш дувц Мударов Лечий, Тураев Вахий. Юсупов Вахий комплексни бригадех, Бетельмерзаев Муслана монтажникий звенох, кхьчарех. Хоза бу цар болх, йоах кулгалхочо, уж схьбенна боаккача хана царна бIарахьежача хоза хет.

Владимир Ильича бахари гIулакхаш, революционер, новкъост, саг хиннача цуя тIех дика оамалаш массаза а хьонхаме хургья деррига дунен тIарча миллионаш болча революционни къовсамхошта. «Цул цIенагIа дог долаш воза саг тхоах цхьонена а кийсеннавацар. Сага масса оагIув йовзаш вар из, тхоах хIаране дега дIоагIа корадоагIар цунна», — яхаш яздаьд 1918 шера профсоюзаш кердаяхаран царна юкъера меньшевиках лелахабаран цу хана Владикавказе вахийта хиннача С. М. Кирова.

Цу хана Терски областе из вIаштIехьдекхна кхы мел йолча моттигашкарчул халагIа хиннад. Классовни хьал дараниш аьча духьаленашта хьатIакхетаи хиннай дийнийн къамийн ду[redacted]ши.

Края партийни советски болхлошта, парте ЦК-ас Къилбаседа Кавказе бахийта хиннача викалашта деррига кертерча дешаех лаьца укхьнеии тийнай В. И. Ленина, цигарча халкъий социально-экономически культурно-бытовойн хьалаш теркалделга тIадиллад. Цу тайпарча викалех ва! хиннай Къилбаседа Кавказе С. М. Киров а. 1921 шу доладенначa юкъе, профсоюзий хьакъехьара дискусси Троцки партена къачьеллача хана, С. М. Кировы дог тийшон бIубенин волаш хьаллаьцай ленински платформа, ленински накъагIа шийна тIехьа даьхад адамаш.

Профсоюзашта демократизаци елга хьалхадьхад В. И. Ленина. Граждански тIом болча хана чIоагIа оцаль хинна демократе методаш юха меттаоттае езаш яр, эттара хьалхарча аргIанна массови болхлой организацешна. Ше мел вахача хана ше Ильича ученик лоархIаш хинна Киров къаьстта чIоагIа духьало хиннав Троцки партена качийкхача тIема - бюрократически доала методашта. 1921 шера алххе феврале 2-ча Терски областной партийни конференце кхоаза доклад яьй цо: «Карарча ханара гIуллакхаш», «Профсоюзий лоархIам», «Производствера профсоюзий лоархIам». Цу конференце дукхха а дукхагIа болча делегаташа — кхаьнена духьала 172 а волаш — голосовани яьй ленински платформана тIехьа. Цу деношка ше С. Орджоникидзега дахьийта хиннача письмо тIа С. М. Кирова яздаьд: «Областной конференци а окружной конференцеш а чакхьяьнинай укказа. Массе мотте дукхха а дукхагIа бараш тIехьа а болаш тIайцай Ленина платформа».

Профсоюзашкахьара новкъостал доацаш вIашагIа тохалургболаш бадар болхлой, цар вахар тоаде, мехкдаьтта дукхагIа даха йиш яцар. «Троцкизм ленинизма когаметта дIаоттае гIертара хоадамболлаш йола духьале оттае еза ерригача парте оагIонтахьара. ДIанхача шерашка из массехказа хиннача тайпара» — Грозненски профсоюзий I районни съезде. хIанзарча хан-юкъагIа профсоюзий керттера дехьар да, йоахар, бохабаь боахам юха метта оттабелга.

В. И. Ленинга профсоюзашн кхахьийтача письмошна йийна исторе факташ дагайохийта из Iеш. Советски Iаьдал даьнначa хьалхарча шерашка болхлой хинна йоккха энтузиазм хьа а хьонкхIаьта уж письмош цу цхьан хана халкъа йоккха идей-

ДЕМОКРАТИЧЕСКИ ПРОФСОЮЗАШ БАХЬАН ДОЛАШ

ности политически юкъами белгалбаькха документаш ларкIа доагIаш а да.

«Веза новкъост! Тха баьччa! Оаха, грозненски промыслай болхлоша, новкъосташка моаршал дайт хьога. Оаха, грозненски мехкдаьтта промышленносто болхлоша, дув бу капитализмана духьаларча къовсама байрахь чIоагIа лелае. Тешалахь, тха баьчча, оаха, мехкдаьтта промышленноста болхлоша, ваь промышленность йоагIача лаккалга йоаккхаш аьергIолгахи иштта масса тайпарча бандах ловзергIолгахи», — яздаьд В. И. Ленинга горнобоххлой союза Грозненски отделене болхлоша.

«Всерабиса (искусстваи болхлой союза) 1-ча Терски областной конференце, оалаш Интернационал а долаш, моаршал дейт дунен баьччага, Маркса—Энгельса лергIйоаца идеалаш лелаечунгеи деррига дунен къахьегамхой дег тIарча доттагIчунгеи», — яздаьд 1920 шера сентябре шоай релюце тIа Терски областа искусстваи болхлой профсоюза 1-ча областной конференце доакъошхоша.

Машиныаькъахой, мехкдаьттахой, гIишлоихой, кхычар профсоюзаша цу деношка яздаьд, шоаш Ильича хьийхача наькъагIа гIоргхилар, дог ца а эккхаш, кхерийна тIехьа яхера бухлаш социалистически общества чIоагIа лард а йоллаш, къахьетама кердa дисциплина хьаяра, массе метте организованность, порядок, деловитость чIоагIъяра кулг вIашка ца дуллаш болх берехилар.

ТIаккха, 1920 шера 22 апреле, В. И. Ленин ваь 50 шу дизача хана, Грозненски пролетариато, баьччацара шийн бехаш на ше лоархIаш хилари дIа а хьоехаш, цу цIерагIа мехкдаьтта продуктай состав яхийта лаьрхIад. 1920 шера 11 апреле поезд дIайохийтача дийналхьа, йоккха митинг хиннай. Цига тIанийцача къахьегамхой резолюце тIа грозненцашна дукха везача баьччана дош деннад, грозненски мехкдаьтта промышленноста лоацачча хана шоаш юха метта оттаергхиларахь дыхенна эзар тонн «laьрма лушув» лургхиларахь.

Болхлой класген ахархойн содружество чIоагIьяра, профсоюзаша миллионаш ахархой социализм хьалъеча юкъеоэара тIаберзабаь болх беш хиларах иштта телеграммаш яхийтай лаьттани хьуни болхлой, гIишлонхой, кхьча болхлой союзаша.

Промышленни юртбоахамен товарий махкаш вIашка доагIаш ца хиларах а хIаьта 1923 шера гурале уж дикка башхало юкъе сиша хиларах а кризисага дIакхьачад сбыта гIуллакхаш. Цар чIоагIа Iоткъам баьб болхлойн ахархойн материальни хьалаш уж эшара тороннен. Складашка промышленни товараш дадаш хиннад, ахархошта уж эшаш хиннадоллехьа а, цхьабакъда, махкаш сов лакха хиларах уж эцa торо йолаш хиннабац уж.

Парте ЦК-вен Советски правительствах сихха гIуллакхаш чакхдьахад: халкъе совгIа эшача товарий махкаш лохдаьд, хIаьта юртбоахамчар дараш лохдаьд. Цунца дувзаденна белгалдаьнкхача аийса хургда. 1923 шера 7 декабре вIашагIкхийттача горнобоххлой союза IX Грозненски конференце яхийтача телеграмма тIа В. И. Ленина денна дош: «Грозненски горнякаша дIайза дарг мел доацар дергда тIаотта халонаш сихагIа дIаяхара».

1923 шера мае, лоархIаш хилар белгал а доаккхаш, В. И. Ленин сийлахьча горнякалга хериах, ВСГ (Всероссийски горнобоххлой союза) губотдело Стари промыслай 2 группа бурув [redacted] тата мастерелла дIанзваьв, хIаьта иштта Горячеводски курорте хьехаш курортни карточка а дахьийтад цунна.

1924 шера 21 январе йоккха гIайгIа кхачай партега, советски халкъага, деррига дунен къахьегамхошка — веннав В. И. Ленин. Боаром боацаш доккха халахетар хиннад «советски наха, деррига дунен тIарча болхлоштен тоIадаь доакхача халкъаштен Владимир Ильич валарах. Баьча вазара жоа луш, СССР болхлой класс кхы а чIоагIагIа кхоттенний ленински партена гонахьа. Тьаьт долча денонна эзараш болча хьалха латтача болхлошкара залленеш нхай парте дIачубахларах. Парте ЦК Пленумо, из болаш шерра баьрча хилар теркал а деш, станока хьалхашка латта болхлой парте хьехаш бола ленински тIахьехам дIахьийнаб. Цу ленински тIахьехамагIа Ленина гIулакха тIехьара денал долашагIа бола керда эзараш болхлой дIачубахаб Коммунистически парте мугIарашта юкъе.

Тахан — Дунен халкъашта юкъерча бера шера, дагадехача хьашт долаш хургда баьчча цIи малха лоаттарр духьа В. И. Ленина цIерагIа фонд хье аьнна Грозненски совпроф цу хана къахьегамхошка кхайна хилар. «Города улицашка шолла бIаргагу тIехь дай бовца, новкъостал деташ мецa кулг хьакхувдадеш дола бераш... Сийлахь-воккхача баьчча цIерага хьенина хургдола дайновной боацача берия цIа хьадергда вай» — йоахар кхайкхарал тIа («Нефтерабочий», 1924 ш. 27 январь).

Сийлахь-йоккха ленински юбилей 110 шу дуза дибелгалдаьккхара накъадолхаш, дагалохийта лоэра, В. И. Ленина профсоюзни болама чIоагIа лоархIам беш хиннa хилар, революцена юкъе, вай мехка социализм хьалъеча юкъе профсоюзаша лоацча дакъа лакха нах баь хилар, «профсоюзаш организацей болхлой къахьегамхой вахара юкъе хила бераш, массе оагIоргьяра из довзаш... царца новкъосташха гIуллакхаш леладарца, царна эшараш йоакхоца кхоачамдеш хиларца бoарам боацаш боккха тешам цар шоаех болийта ховш хила безилга» цо цкъа санна дукхха а белгалдаьха хилар.

Х. САНДОВА, исторически Iилмай кандидат.

Пиночета фашистски хунто чIоагIа дийхна дале а первомайски демонстрацеш йолча хана 10 эзар совгIа болча чилийски къахьегамхошка дакъа лаьцар Сантьяго хиннача манифестацешка. Цар дIадийхар нах лувцилгеи наха Iазза тIалоаттадергеи дIадаккхар, граждански бокъонаш демократически паргIатонаши юхаметтаоттар.

Пиночетовски полици оарцагIъьяьккхар демонстранташ лелхабе. Облава йолча хана массехк бIаь саг лаьцав.

СУРТА ТIА: Сантьяго централни йолчарех цхьан районе машара демонстрации кхаеча хана.

АП — ТАСС телесурт.

С. ЛОРСАНУКАЕВ.

Дешархой выставка

Дукха ха йоацаш Грозненски химико-технологически техникума хьайийлалай лаьрхlача юкъерча дешара заведеней дешархой творчества выставка. Из хетаь я В. И. Ленина 110 шу дизара. Цудухьа укхазе дукха экспонаташ я сийлахь-боккхача баьтта вахара а балха а хетаь.

Шоаш хьаь тайп-тайпара лабораторин стендаш, аппараташ, моделаши макеташи йитай выставке учета механизаци яра, химико-технологически, мехкдаьттан политехнически техникумий дешархоша. Тержам тlаозаш я медицински училищан кооперативни техникумен экспозицеш. Из ала мегаргда Грозненски Гудермесски педагогически училищай дешархой творчествах а.

М. АЛЕКСАНДРОВА.

СУРТА ТlА: кооперативни техникума дешархоша хиньяь универмага макетк универсальни конвейера модели.

Е. МЕГРАБОВА сурт.

КЪОНАЧА ЮРИСТА ШКОЛА

Шаьларча № 8 йолча юкъерча школе вlашагlъелляй «Къонача юриста школа». Кагирхоша комплексни кхетама болх беча чlоагlа новкъостал ду цу школо. 9—10-чен классашка деша багlараьнта бетта шоазза СССР Конституцех, советски гражданий бокъонехи денхарехи лаьна квалифицированни лекцеш еш укхаза.

1972 шера болх бе йолаеннача цу школе занятеш еш ба прокуратура, суда, милиция районда болхлой. Сакъердаме, чулоацам болаш я цар лекцеш, ю беседаш.

Дукха ха йоацаш хиннача занятех Шалински РОВД начальника заместителе Р. Ирсханова дийцар бокъо йоацаш гера лелаьдара бехктокхаме оттаварах лаьца. «Автотранспорт лочкъаь йигарах бола уголовни бехктокхам» яхача темах дийцар РОВД начальника ноа. Мусаева.

«Къонача юриста школа» дешаре вlала тlа лекцеш, беседаш хинна lац. Кхуьш боагlачарна доаьийт суд яра гlулакх, практически занятеш ю, каттарех жопеш сейренаш хул. Дешархой хийнаб судебни процессашка, наьха-транспортни хаттараш ца хилийтара лоаттабеча къовсаме дакъа лоацаш, опорни пункта балхага хьожаш.

Дешара шу чакхдалалехьа школе хургья хаттарийн жопийн сайре. Цигача хьалха lомадаьр кердадоаккхаргда, занятешка практикен йолча хана дайзачун итог ергья.

«Къонача юриста школа» баррига болх вlаштlехьбоаккхача хьинаре дакъа лаьцад правови знаней халкъа университета совета председатель А. Г. Шмиткова, № 8 йолча школа хьехархочо, «Къонача юриста школа» кулгалхочо В. Атуева.

В. ЭДИЛОВ.

Цу дийнахь къьостта хоза хьежар махк. Маглабакерча № 18 йолча школа актови зала корех чуоьлаш цуя зlаьнарешо хьестар Кубера хььошаца вlашагlихета баьхка городера школай дешархой.

Хоза, дика хиттьь я зал. Хьалтеха доахх «Вива, Куба!» яха пламаташ, хьаьоаттаь латт СССР-а а Кубай а пачхаьалкхений байракхаш. Пенах хьалтеха йоалл къоначá художникаша суртаца шилла сомбреро. Цуи гома тlа яздаь да: Машар, Куба, СССР яха деша. Кубера баьхкача хььошашка кубински а, эрсий а, гlалгlай а меттала моаршал ховтташ къамаьл дир интернациональни доттагlала клуба президента, 9-ча класса дешархочо Аушев Мухьмада. Моаршала жоп луш къамаьл дир кубинца Рейнальдо Монтеагудо. Цо дийцар Куберча берий вахарах лаьца.

КИД-а доакъошхоша даьча хаттарашта дизза жоапаш луш къамаьлаш дир Кубера хььошата — Рейнальдо Монтеагудо, Роберто Насаьс, Хорхе Куеллара. Хlара уж ба Грознерча «Красный молот» заводе стажировке бахача. Хьаьшех а цар стажировках а лаьца къамаьл дир уж боалабеш Маглабаке венача, дахача шера Гаване хиннача Деррига дунен lарча кагирхой фестиваля доакъошхочо, Нохч-Гlалгlай пачхьалкхен университета студента Зязиков Мурада. Цу мерзача вlашагlихетаре къамаьлаш дир комсомола горкома хьалхарча секретара Бузуртанов Рашида, № 18 йолча школа директора Яндиев Мухарбика. Хььошашта а фусамдаьнта а чlоагlа тоам хулаш чакхдаьлар из сакъердаме вlашагlихетар.

Из бlаьстая хоза де дицца луш дукха латаларгда царна массанена а.

СУРТА ТlА. Кубера хьаьший Маглабакера дешархой болча.

Я. ЧЕРНИЖЕВА, сурт а текст а.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

Кастта тираж хургья

Укх шера 25 мае городе Орджоникидзе хургья кхоалагlа арахийцача РСФСР ахчан-хlоьнай лотерей еглаьара тираж.

Цу тираже ловзадергда ахчан хlамайи 4 миллиони 644 эзари кхажамаш, цу дакъе «Москвич» «Жигули» яха 86 автомобиль, тайп-тайпарча маркех йола 344 мотоцикл, 43 пианино, 172 телевизор, уккхаьнсел магнитофонаш, тайп-тайпарча маркех йола 645 радиоприемник, 1376 холодильник, фабрике баь 465 кlуьс, тхан спортивни 860 костюм, малача махьхи кхалнахьех 774 сахьат.

Кхьдола ирасе билеташ яйцаракха кхочаргда гитараш, цетара цхаралаш, бархъаш дутта машинаш, электрически самовараш, баракъаш тета машинаш, кинокамераш, пылесосаш, фотоаппараташ, электробритваш, кхьйола махье хlамаш а ахчан кхажамаш а, цу дакъе 300, 250, 200, 100 сома боараме дараш а долаш.

Деррига доагlаргдолча кхажаний боарам 7 миллиони 740 эзари сом ба, е деррига арахийцача билетий махьах 60 процент.

Лотерейни билеташ эца йиш я моллагlча сберегательни кассера, тикашкара, бувзама предприятешкара, «Союзпечать» киоскашкара, общественни кхачан предприятешкара, кинотеатрий, театрийн вокзалийн кассашкара.

Эца кхоалагlа арахийцача лотерея билеташ!
СССР ГОСТРУДСБЕРКАССАЙ НОХЧ-ГlАЛГlАЙ РЕСПУБЛИКАНСКИ УПРАВЛЕНИ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

22 МАЙ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.00 — lуьйранна гимнастика.
9.05 — Мультфильмий программа.
9.35 — Дlаловх РСФСР заслуженни артиста Эрделе (арфа).
9.55 — «Кинопутьбара клуб».
Ястеда̇ьча — кердаддарш.
14.30 — Кердаддарш.
14.50 — Телевизионни документальни фильмий программа. Советски кхалнаха хетаьча пиклаьара.
15.55 — «Ха а ха, деза а деза», Къоначá техникашта йола передача.
16.40 — «Важга тlа чар и» Фильм-концерт. (Саратов).
17.00 — «Тхо БАМ кхьлйеш да». (Материаллени).
17.35 — «Шри Ланка Республика» яха документальни фильм.
18.15 — Кагирхой творчества.
18.45 — «Тахан дунен тlа».
19.00 — lилман ваза.
19.40 — Халкъа инструментийн лоакхарий концерт.
20.10 — «Сийлахь-боккхача Лаьмаха тlом» яха киноповесть. «Малхбоалехьа вlа» яха яхалагlа фильм.
21.00 — «Ха».
21.30 — «Дунен халкъашта юкъера бера мур». Хьалхара передача.
22.30 — «Тахан дунен тlа» яха информацеи выпуск.
23.35 — СССР Пачхьалкхен академически Доакхача театра балета артистий концерт.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачай программа.
8.10 — «Шахматни школа».
8.40; 9.40 — География. 6-гlа класс. Энерги а болх а.
11.05 — В. Луговской поэзи.
3-ча КУРСА СТУДЕНТАШТА-ЗАОЧНИКАШТА.
12.10 — Лакхера математика. Жоржева хlамаром.
13.35 — Материалий дукхале. Потенциальни энерги а кертера энергетически теоремаш а.
14.40; 17.30 — Вузашка деша баьхкараьнта. Математика.
15.10 — Чиран — лера. Аналгизашка дарба дери йола бальнично-заводской профилакторей методика.
15.40 — Хьамсара lаьлам. Воловашнера дийна хlамаш.
16.00 — Хьехархочунна — хьеиргвр урок а. Иньлагlа передача.
18.00 — Передачай программа.
18.05 — «Нохч-Гlалгlайчу гlоала», Информационни программа (эрсий а гlалгlай а меттала).
18.25 — «Шоана, хай-ноано!» (нохчий меттала).
18.50 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени» (гlалгlай меттала).
19.05 — Телеобъективе беза ву».
19.20 — «Бурув токара кертера терхам тlабахийта». Бурув неттача балхий Старопромысловски управлени (гlалгlай меттала).
19.30 — Документальни фильм.
19.45 — «Ленина хьийнача новкъа» РКП(б) XIII-гlа съезда хьабаьнна 55 шу дизарга (нохчий меттала).
20.00 — «Бийса дахьъаш чийна мун, бераш!»
20.15 — «Михаил Иванович Глинка».
20.45 — Халкъа эшарш.
21.00 — Документальни фильмий программа.
21.40 — «Теший хьо, тешаний хьо» яха телевизионни художественни фильм.

22 МАЙ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.00 — lуьйранна гимнастика.
9.05 — «Шаьтьаха веаше вlаьшкашт».
10.05 — Хренников. Номер 3-гlа йола симфони.
10.25 — «Сийлахь-боккхача Даьмаха тlом» яха киноповесть. «Малхбоалехьа дlа» яха яхалагlа фильм. Ястедаьча кердаддарш.
14.30 — Кердаддарш.
14.50 — «Сибаргlие Гlылачна Малхбоален гlалла». Кинопрограмма.
15.15 — «Эрсий метта».
16.30 — Хьехархочунна — вжари урок. Шоллагlа передача.
17.30 — «Петлялтка гlишлои йолча».
18.00 — «Шоаш дола моттиг хьайоадийта, зурманчаш!».
18.45 — «Тахан дунен тlа».
19.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Спартак» (Москва) — «Динамо» (Тбилиси).
21.00 — «Ха».
21.35 — «Оахазараш а тlехьа хьалбаьсиено lаузаь яхача телевизионни документальни фильма премьера.
22.35 — «Тахан дунен тlа» яха информацеи выпуск.
22.50 — Дlалохк центральни телевидене Ерригсоюзни радион эстрадно-симфоническа оркестр. Дирижер — СССР халкъа артист Силантьев.

II ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа.
9.10 — «Шоана, хай-ноано!».
9.40; 9.10 — М. Шолохов. «Нахаленаш».
9.40 — Хозале захмак. Кхоалагlа передача.
10.10; 12.00 — Немий мот. 10-гlа передача.
10.40; 11.40 — История. 7-гlа класс. 15-гlа бlаь шт чакхдаллаш крепостнически гlаьнаш пачхаьлк lалалан дукхьаь хьалхатоттача инка ловттабаь кьоешам.
11.10 — Профтехучилищай дешархошта. Эрсий мотт. Сочиненешкара стилистически гlаллатш. Студенташта — заочникашта.
12.10 — Инженерни графика. 1-гlа курс. Обзорни лекци.
13.25 — Политически экономи. Болхама дукхе социалистически система.
14.15 — Вузашка деша бохкараьнта. Эрсий мотт. Сочиненешкара стилистически гlаллатш.
14.45 — Юкъахьихлача зиман искусство. Иньлагlа передача.
15.25 — Хьамсара lаьлам. lаьламе дылхий зем боеххар.
15.45 — Экран — хьехархочо.
16.15 — Пушкина театр. Хьалхара передача.
17.30 — Передачай программа.
17.35 — «Иен де lомале».
17.30 — «Нохч-Гlалгlайчу гlоала». Информационни программа (нохчий а эрсий а меттала).
19.00 — «ТАНН» — Сакъердамерча lалмай телевизионни академи. Передача дlалохь Нохч-Гlалгlай пачхьалкхен университета профессора К. Б. Виноградова.
19.00 — Киножурнал.
19.20 — Бохцадараш а соьца а хлебар. «Гlуланхаш а тахана а».
19.40 — «Партийни дешара, хьалхегама а нравственни а массалне». КПСС Старопромысловски райкома секретара Недельский интервью.
20.00 — «Бийса дахьъаш хийна мун, бераш!».
20.15 — «Музыкальни киоск».
20.45 — Дунен видьогица. ГДР-ера передача.
21.00 — «Башкирех дола шаш». Документальни фильм.
21.40 — «Эгара бlайхагlа бола бутт». Художественни фильм. Хьалхара сери.
произведенешкара дlаякхача зома юкедихача рома гlулакхаша кьонсам доаттабара тема» (эрсий меттала).
9.15 — «Тхога кхачу» яха радиовыпуск (нохчий меттала).
9.30 — «Къона вай замана» (гlалгlай меттала).
10.00 — Передачай программа хоттанаш бола хоами (эрсий меттала).
10.01 — Бераий хьаьтехьа бехкий барашта. «Бераьнта духовни шкеланар» яха беседа (гlалгlай меттала).
10.15 — Тlехьабусараш бойнаш болх бар. «Бола найланс в дина в хьалийтара, тlехьа». Металлотара Грознеский заводера передачи (нохчий меттала).
10.30 — «Кхамсара кхалхасхашой, шовна дола концерт!» (гlалгlай меттала).
10.00 — Керла хоамаш (эрсий, нохчий, гlалгlай меттала).

РАДИО

22 МАЙ

6.40 — «Юртара lуьйре» (эрсий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Ахкараш (эрсий меттала).
8.15 — Передачай программех хоаттамах бола хоами (эрсий а гlалгlай меттала).
8.29 — Хоамаш.
8.35 — Ахкараш.
8.40 — «Моттигерча йолжаной

ГlИШЛОНХОЙ БАЛХА ГОВЗАЛ lОМАЕ ЛОВЧАР ТЕРКАМГА!

№ 11 йолча Грозненски юкъерча городской профессионально-техническии училище ДlАХОЙТ
укх профессех кердача дешара шера дешархой деша дlачуэцаш хилар:

1. **Маляр** (гlишлош еча болх бе);
2. **Штукатур-облицовщик-плиточник;**
3. **Каменщик-болатен ахьаабетонни конструкцейта монтаж ю монтажник;**
4. **Слесарь-сантехник, газосварщик;**
5. **Юрташка гlишлои хьалхо мастер.**

Деша дlаэц 15 шу даьнна а кхы бохцагlа а бола, 8 — 10 классаш чакхъяхьа бола кагий нахи мехкарий.

Деша багlара ханаш:
8 класс чакхъяккхараьнта — 3 шу;
10 класс чакхъяккхараьнта — 1 шу.

Училища кердача дешара комплексе болх беш а дешара-производственни оборудованеца дика lалашъь а я. Дешархой мах боаца кхачанца, обмундированеца, общежитеца lалашбу, хlаьта 10 класс чакхъяккхараш стипендеца а. Деша багlача хана дешархошта производственни дешар lомадеча хана баьча балхах 50 процент боарам болаш ахча тел.

Училище деша яглаш яккха ха къахьегама стажаца дlалоархl. Юкъера профтехучилище чакх а яьккха экзаменаш дlаеннараьнта юкъера образованин профессин ялара дола диплом дlалу.

Тlехдика диплом а эцаш чакхбаьнна дешархой болх бе хилара стаж йоацаш вузе деша дlа а эл льготаш а лу царна.

Училище деша воагlачо хьачудела деза ер документаш:

1. **Директора цlерагlа язъяь заявлени;**
2. **Дийша хилара документ;**
3. **Вахача моттигера справка;**
4. **Ваь ха тlайола тешал е паспорт;**
5. **фотокарточкаш** (размер 4 х 6 йолаш);
6. **Медицински справка.**

Документаш дlачуйиду 8 сахьат дальча дехь 17 сахьат даллалца.

Училища адрес: город Грозный, Старопромысловски район. Катаяма цlерагlа йолча посёлок, Шефски улица, 23, цига ва йиш я Центральни рынкера йоагlача №№ 4, 6, 26а, 11а йолча автобусашца Тешкаьла яхача уж соцача кхаччалца, е № 11 йолча автобусаца 7-гlа лини ялача кхаччалца.

Нохч-Гlалгlай АССР культура министерства, ВЛКСМ комсомоло, КПСС Урус-Мартановски райкомои райисполкомои вшутий республикански цlей ду. Цlея программе: конкурсаш — дикагlа илли доаккхарий, халкараш дерий, халкъа инструменташ (ньахта пандар, дахчан пондар, зурма) лекхарий яхаш, сатира, юмор, притчаш, художественни дош, и. кх. дl.

Цlей долча хана спортивни ловзаш хургья, хьалхайоаларгах говраш хехкаргья. Республика йоазонхоша, поэташа, артисташа вlашагlихетараш хургда. Книжкаш, промышленни а кхачан а товараш дохкила вlашгlехьдоаккхаргда.

Цlей хургда Урус-Мартан яхача юрта йисте 1979 шера 26 мае lуьйрийна 10 сахьат дальча.

Ашугий цlей долча хьех цига дакъа лаца безам болаш мел бараш.

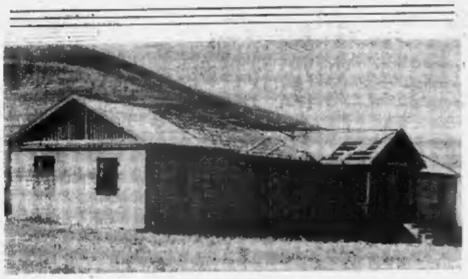

ДА ВОАЦА ГlИРСАШ

Цхьан хана башха дика гlулакх даьдар «Алханчуртский» совхоза кулгалхоша. Юкъерча Ачалике мела хий а дарбан холд а йолча хьалдаьдар укх сурта тlа гуш дола цlенош. Дарба де ухача наха чlоагlа аьттув бар укхаза. Хlаьта хlане шоала туча хьан тlа эттад уж. Дlадихьад корашк, наlарашк, тховнаш тlера шифер. Ванагlа да воацаш да-хьогl уж?

Цхьан хана-м «Алханчуртский» совхоза баланса тlа латтар уж, хlаьта хlане цар да норавоагlаш вац.

Халкъа депутатий Маглабика городской Совета исполкомо лелача бакъахьа ва цар да, хlаьта хьалеха ваьлча села добл доацаш уж гlирсаш дитарех бехке вар бехктокхаме эзача а бакъа [illegible]

ДУККХАЧАРНА ВАС Ю ГlУЛАКХАШ

Столовей треста № 40 йола столови «Красный молот» заводa болхлой гlулакх деш йола йоккха общественни кхачан предприяти я. Вlаьш болча неха кхача кхь укхаза цхьан дийнахь. Дукхагlа lуйрийнен делкъийнен хlама даа ух нах.

Болх чакхбаьнначул тlехьагlа цlабеха сихв хул болхлой, цудухьа царех сайрийна хlама даа укхаза боагlаш кlезиге хул. Цхьбакъда, укхаза дукхагlа хулараш цlабехa башха сагота боацараш ба. Очередь отт хийца дохкаш йий долча буфета хьалхашка. Цхьабакъда, йий а мянна хьогал йовечарех бехк баккха гlерташ дац вай дувцар. Цхьабоhчар тlехьара тlаман йий, хьалхагlа хьехьагlа дар а мале. Къаронъм чкьагlари чухинне итташ шушаш хьегул а эш дlакхуьь хале болх бечанкхоллахе. Уж-м кхьмоттел гlоад а болх цу гlулакхе. Мел ешна а, царна юсеш ма йий уж шушаш.

Корта бохабу малар эца гьана вахь везаш, цу юкха йоаьл «Гастронома» торга № 17 йолча тика. Дезза тайпа малар да цу чу. Из тика чуулича цlеношка хьалха «Горпищеторга» тика йолча хана лертта гlулакх даьдар — хьагlари къарекъи доацаш дар. Заводан столовене юкъерча махьа тlа я из тика. Цудухьа, кхетадеш да, малараш доккхача тика моттиг из йоацилга. Цхьабакъда, столовера буфетчица рахьа я цу гlулакхе. Тамаш а даьра чу! Йий доахача барашкара болхлой а хьагаргболаш дика лел цун болх.

«Цогал даккха санна кlур беш ба истола тlа голаш а гlортаь багlа «кеп» хиннараш. «Гlалленаш мукъагlа ма уззавар оаши — рахьа йоацеш сан на вал истолашта кlалхара яхса шушаш гулъеш лелача столове болхлочо. «Хlая... дlадалар из хlанз... йоккха сег... дlадаьлара — lималеш хоз цуьна юке.

Из сурт бlаргадейча кетаргда хьона, массеа а вlаш раьза ва, ходадеш хlама дац хьона.

Хlаьта бокъоцца уйле йича: шийна тlадилла гlулакх кхоанащеча накъагlа йодий столове! Халахетар досс дег чу — йодац. Нагахьа санна цу тайпарча торгоале лан кхочашъяра гlо дой а, болхлой столовена тlадехка гlулахьи порзагlа дахаре дола бахьан хила дагlаьц цунан. Чуухарий культура-м юеца а аглаш (боргаш а бац бувцараш). Бакъа, церга культура хетташ а мичча сег. Молаш къараьр, кlур, lокхуьсаш гlаьлен юхаш буцаш бlаха мотт — на дагахь сайренашла укхаза гури хозарь — Ер-м кlамо а дац хьона, — лелор сога цигара гlулакхаш доазаш бараша. — Алапи хьайицача дийнахьа укх цу доалаш хулар хьайна бlаргадайча ховргда хьона из-м. Из адра кхоачам ба хlама цу чу дlачуваьлча а.

Х. БЕРСАНУКАЕВ, «Грознефтеоргсинтез» объединение юрист-консульт.

Редакцега дена письмо

Дlадахача lай дена болх беш яц тха цlагlара радио. Нетта цкьан шоазен из тоаехаш Долакоорча почте кхаво. Са цlагlа меттел, ерригача «Почтови» улицагlа мел бахача наьха цlагlа а яц радио. Хlанз-хlанз тоаергьа яхарал совгlа хувцаденна хlама дац таххалалца. Е мала хувцилургда хоаш а дац. Укх бархl бетта радиога ладувгlа йиш йоацаш ба бархl цlагlа баха нах.

Радиос болх ца беншехьа а хlара квартале эхь ца хеташ дlадаш да тхога «доагlа» ахча. Из дlалурцаш аьлча, радио дlахоадайта йоах. «Точка» хилча по болх бой я ца бой а ахча дlатела делаш да тха гlулакх.

Тхоай радио маца болх бе йолалургья хар ловра тхона. Цу гlулакха «Сердало» редакцегара новкъостал э дех оаха.

С. ГАРДАЛОЕВ, «Малгобекский» совхоза шофер.

ФЕ ХИЛА

Чакхйоалаш латт «Лорале, водитель!» яха Ерригсоюзни операци. Из чакхйоаккхача хана дукхха дукхагlа бола водителаш наькъа лелача, общественни транспорт сецача моттигашка гlолла тlехбувлача хий, улицашка, гlашлой лелача моттигашка чlоагlа лоралуш хийнаб. Хlаьта гlашлой шоаш а зулам ца хилийта шоаьнта могар деш хинаб.

Бакъда, хlаьта а из лоархlаш бола гlулакх терша а ца деш зуламаш дераш а нийсбеннаб. Иштта, Бени-юртарча В. Д. Деннева Новогрозненски поселке автобус сецача моттиге «Жигули» яха шийи машина тlехьашка а вешна, лора ца а еш шийга да автобусата хьежаш юстара а ваьнна лаьттача С. Мурдиевна тlатехай. Лозаваьча сага гlо ца а деш цигара ведда водаш машина сих а яь цигара йиъ километр гаьнаваьннача хана машина кlалтlа кхессай из.

Наькъа лелача хана кхераьмен тlехкараш дlадехкхила веза водитель а пассажираш а — из правилех хиланза даргдоацаш да. Из кхоачаш ца деш, цунах дош ца хеташ водителаш хlанз а дукха ба. Ала ярο хьахьокх, сахьата 20 — 30 километр мара сида машина ца йоде а из хlамах дlакхийтача нах чlоаттlа лозабе тарлуш хилар.

Уж оравилаш лертlа кхоачаш ца яо бахьан долаш зуламаш дукха хул. Иштта, Петропавловски шоссе гlолла ний машинаца водаш новкъара а ваьнне маьнна йисте яглача гаьна машина тlатохарах чlоагlа лазаваьн В. А. Дадаев. Кхерамален тlехкараш дlадехха из хилазаларе ца хила тарлора из зулам.

Дlадахача кlирагlа (10 — 17 мае) республика наькъашка 66 авари хьй, 5 саг венав, 22 саг лозаваьв.

В. ГОРНИ. НГlАССР МВД ГАИ инструктор.

Дешаша ца вълча а...

Х.-В. ИСРАИЛОВА сурт.

Склада заведующе новкъостага:
— Умат-Гири, вай гор-м кхерац хьо? Кхера везац Аз складере лочкъаь хlама ца хьоага массаьвна а хоз.

Хенан хlоттам

Тахан республике гlоален Грозне кlезиг-дукха моркхаш а йолаш, йочан а йоацаш, малхбузехьара секунде 6—10 метр чlоагlа мух а хьенхаш хилен фегара температура республике 25—30, Грозне 27—29 градус йlовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана кувцалуш моркхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка лаьгlо догlа а делхаш, къилбаседа-малхбоалехьара секунде 5—10 метр чlоагlа мух а хьенхаш хилен фегара температура бийсана 9—14, дийнахьа 21—28 градус йlовхал йолаш хилен тарлу. **Метеостанци.**

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул. 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместителa — 9-24-03; бехктокхама секретара — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностех транспортех — 9-24-01; юрта бахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кисьмой — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттек деношка

СФ05166. «Грозненский рабочий» издательства типографи. Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3107.